શ્રી સામાયિક-પ્રતિક્રમણ સૂત્ર

અને

વિવિધ વિષય.

સંગ્રહ કરી પ્રસિદ્ધકર્ત્તા

પોપટલાલ મોતીલાલ શાહ.

જૈન બુકસેલર અને કમીશન એજન્ટ.

સારંગપુર—અમદાવાદ.

આવૃત્તિ પહેલી. પ્રત ૧૦૦૦.

ઇ. સ. ૧૯૧૩. સંવત ૧૯૬૯.

કીંમત કાચું પુંઠું:—૦-૩-૦, પાકું પુંઠું ૦-૪-૦.

અમદાવાદઃ—દાણાપીઠ-મામાની હવેલીમાં
આવેલા ભારતબંધુ પ્રીન્ટીંગ વર્ક્સમાં
શા. વાડીલાલ મોતીલાલે છાપ્યું.

પ્રસ્તાવના.

આ પુસ્તક શ્રી સાધુમાર્ગી (સ્થાનકવાશી) સર્વ સમુદાયના જૈનભાઇઓને વાંચવા–ભણવાના ઉપયોગમાં આવે એવી ઇબારતમાં શ્રીયુત મોતીલાલ મનસુખ રામ પાસે સંશોધન કરાવીને છપાવી બહાર પાડયું છે. એમાં સામાયિક સૂત્ર, પ્રતિક્રમણ સૂત્ર, આનુ- પૂર્વી, છંદસંગ્રહ, સાધુવંદણા, જીવરાશિ, દરરોજ ધારવાના ૧૪ નિયમ, માર્ગાનુસારીના ૩૫ બોલ અને સાધુજીને વહોરાવવા સંબંધી ૯૬ દોષ વગેરે અત્યુ- પયોગી વિષયો દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

સદરહુ વિષયોનાં આજસુધીમાં ઘણાં પુસ્તકો છપાયાં છે; તેના પ્રસિદ્ધ કર્ત્તાઓએ વાકય રચના, લેખન શુદ્ધિ,

વિરામચિન્હ અને વિષય સંકલના ઉપર યથાયોગ્ય લક્ષ આપેલું જણાતું નથી પરંતુ અમોએ આ પુસ્તકને સઘળી રીતે શુદ્ધ અને સરળ બનાવવા યથાશક્તિ યત્ન કીધો છે, તેથી બીજાં પુસ્તકો કરતાં તે વિશેષ ઉપયોગી થઇ પડશે એમ મારૂં ધારવું છે.

પ્રતિક્રમણ સૂત્રમાં ગચ્છવાર ફેરફાર થયેલો છે, તે જણાવવા આ પુસ્તકમાં યોગ્ય સ્થળોએ ફુટનોટ આપી છે. આપણા વિદ્વાન મુનિરાજો આ ફેરફાર નિવારવા આવસ્યકસૂત્રના આધારે પ્રયાસ કરશે એવી આશા રાખીશું.

પો. મો. શાહ.

આ પુસ્તક કચ્છ--દેશળપુર નિવાશી શેઠ ચાંપશી ભારાવાળા શા. ઉમરશી કાનજીના આદેશથી છપાવ્યું છે. નીચેના સદ્‌ગૃહસ્થો અવલથી ગ્રાહક થયા છે.

૧૦૧ શેઠ ચાંપશી ભારા--દેશળપુર.
૫૧ શેઠ રવજી નેણશી—મુંબઇ.
૫૧ શેઠ મોનજી લાધા—મુંદ્રા.
૨૫ શેઠ લખમશી નપુભાઈ.

श्री सामायिक सूत्र.*

पाठ १ लो.

नमोक्कार अथवा नमस्कार.

(સર્વ કાર્યમાં આદિ ઉચ્ચાર કરવા યોગ્ય તથા માંગલિકરૂપ જાણીને પ્રથમ કહેવાનો.)

નમો અરિહંતાણં, નમોસિદ્ધાણં, નમો આયરિયાણં, નમો ઉવજ્ઝાયાણં, નમો લોએ સવ્વસાહૂણં ॥ ૧ ॥

---

* સમ + આય + ઇક=સમતા ભાવમાં પ્રવેશ કરવો તે. અથવા સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન. અને ચારિત્ર એ ત્રણુનો આય કહેતાં લાભ જેમાં છે તે.

पाठ २ जो.

तिक्खुत्तो अथवा वंदना.*

(ત્રણ પ્રકારની વંદના માંહેની જઘન્ય વંદના.)

તિખ્ખુત્તો, આયાહિણં, પયાહિણં, વંદામિ, નમંસ્સામિ, સક્કારેમિ, સમાણેમિ, કલ્લાણં, મંગલં, દેવયં, ચેઇયં, પજ્જુવાસ્સામિ ॥૨॥

---

* વંદના ત્રણ પ્રકારની છેઃ જઘન્ય (કનિષ્ટ), મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ. આ પાઠ ભણી સાધુજીને કરવી તે 'જઘન્ય વંદના', વ્રત ધારણ કરતી વખતે નમોથ્થુણંનો પાઠ ભણી કરવી તે 'મધ્યમ વંદના' અને પાપ-અતિચારાદિનું નિવર્તન કરતી વખતે ઇચ્છામિ ખમાસમણુનો પાઠ ભણી કરવી તે 'ઉત્કૃષ્ટ વંદના.'

पाठ २ जो.

इरियावही.

(પંચાહિક વિષે પાપ લાગેલ હોય તેનુ
નિવર્તન કરવા વિષે.)

ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં, ઇરિયા વહિયાએ, વિરાહણાએ, ગમણાગમણે, પાણક્કમણે, બીયક્કમણે, હરિયક્કમણે, ઓસાઉત્તિંગ, પણગદગ, મટ્ટિમક્કડા, સંતાણા સંક્કમણે, જેમે જીવા, વિરાહિયા, એગિંદિયા, બેઇંદિયા, તેઇંદિયા, ચઉરિંદિયા, પંચિંદિયા, અભિહયા, વત્તિયા, લેસિયા, સંઘાઇયા, સંઘટ્ટિયા, પરીયાવિઆ, કીલામિયા, ઉદ્દવિયા, ઠાણાઓઠાણં, સંક્કામિયા, જીવિયાઓ વવરોવિયા, તસ્સ મિચ્છામિદુક્કડં ॥૨॥

પાઠ ૪ થો.

તસ્સઉત્તરી.

(વધારે પ્રાયશ્ચિત આલોવવાને કાઉસગ્ગ કરતાં તેમાં આગાર જણાવવા વિષે.)

તસ્સઉત્તરી કરણેણં, પાયછિત્ત કરણેણં, વિસોહિ કરણેણં, વિસ્સલિકરણેણં, પાવાણં કમ્માણં, નિગ્ઘાયણઠાએ, ઠામિકાઉસ્સગ્ગં, અન્નત્થ ઉસ્સસિએણં, નિસ્સસિએણં, ખાસિએણં, છીએણં, જંભાઇએણં, ઉડુએણં, વાઇનિસગ્ગેણં, ભમલિએ, પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિઠિસંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં, અભગ્ગો અવિરાહિઓ, હુજ્જમે કાઉસ્સગ્ગો, જાવઅરિહંતાણં, ભગવં-

તાણં, નમોક્કારેણં, નપારેમિ, તાવકાયં, ઠાણેણં, મોણેણં, ઝાણેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ ॥૪॥

અહીં ઇરિયાવહીના પાઠનો તથા એક નમોક્કારનો કાઉસગ્ગ કરી છેવટ "નમોઅરિહંતાણં" શબ્દ કહીને કાઉસગ્ગ પારવો.

पाठ ५ मो.

लोगस्स अथवा चउवीसंथो

(ચોવીશ તીર્થંકર દેવની સ્તુતિ.)

લોગસ્સ ઉજ્જોયગરે, ધમ્મતિથ્થયરે જિણે; અરિહંતે કિત્તઇસ્સં, ચઉવીસંપિકેવલી ॥૧॥* ઉસભ મજિયંચવંદે, સંભવ મભિણંદણંચ સુમઇંચ; પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણંચ ચંદપ્પહં વંદે ॥ ૨ ॥ સુવિહિંચ પુપ્ફદંતં, સિયલ-

* પહેલી ગાથા અનુષ્ટુપમાં અને બાકીની આર્યાછંદમાં છે.

સિજ્જંસ વાસુપુજ્જંચ; વિમલમણંતંચજિણં, ધમ્મં સંતિંચ વંદામિ ॥ ૩ ॥ કુંથુઅરંચ મલ્લિં, વંદેમુણિ સુવ્વયં નમિ જિણંચ; વંદામિ રિઠ્ઠનેમિં, પાસંતહ વદ્ધમાણંચ ॥૪॥ એવંમએ અભિથુયા, વિહુયરયમલા પહીણ જરમરણા; ચઉવીસંપિ જિણવરા, તિત્થયરામે પસીયંતુ ॥૫॥ કિત્તિય વંદિય મહિયા, જેએ લોગસ્સ ઉત્તમાસિદ્ધા; આરૂગ્ગ બોહિલાભં, સમાહિ વરમુત્તમંદિંતુ ॥૬॥ ચંદેસુ નિમ્મલ-યરા, આઇચ્ચેસુ અહિયંપયાસયરા; સાગરવર ગંભીરા, સિદ્ધાસિદ્ધિં મમદિસંતુ ॥૭॥ ૫ ॥

पाठ ६ ठो.

सामायिक आदरवानी विधि.

(નવાં આવતાં સર્વ પાપ રોકવા વિષે)

☛ ઉભા થઈ ગુરૂઆદિને વિધિસહ વંદન કરી સામાયિકની આજ્ઞા માગવી, પછી આ પાઠ બોલવો.

દ્રવ્ય થકી સાવજ્જ જોગ સેવવાનાં પચ્ચખાણ. ક્ષેત્ર થકી આખા લોક પ્રમાણે, કાળ થકી બે ઘડી સુધી, તે ઉપરાંત ત્રણ નમોક્કાર ગણી ન પારૂં ત્યાં સુધી, ભાવથકી * આઠ કોટીએ પચ્ચખાણ. કરેમિ ભંતે સામાઇયં, સાવજ્જં જોગં પચ્ચખામી, જાવ

* છ કોટી ગચ્છવાળાએ " છ કોટીએ પચ્ચખાણ " એમ કહેવું. કોટીની સમજણ આ પ્રમાણે છે:- મન, વચન અને કાયા એ ત્રણ યોગે પાપ કરવું નહિ અને એ ત્રણ યોગે બીજા પાસે કરાવવું નહિ; એ ' છ કોટી ' જાણવી. અને તેમાં વચન અને કાયાએ કરી બીજાએ કરેલાને રૂડું જાણવું નહિ એ બે કોટી ઉમેરતાં 'આઠકોટી' જાણવી.

નિયમપજ્જુવા સામિ, દુવિહં તિવિહેણં, ન કરેમિ નકારવેમિ, મણુસા, વયસા, કાયસા, * કરંતં નાણું જાણામિ, વયસા, કાયસા; તસ્સ ભંતે, પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં વોસિરામિ ॥ ૬ ॥

पाठ ७ मो.

नमोथ्थुणं. + (शक्रस्तव)

(આત્માને શુદ્ધ ગુણ ધારણ કરાવવાને, જે સર્વોત્તમ પદ પામેલા છે તેમના ગુણ જણાવ તથા બીજી ' મધ્યમવંદના ' કરવા વિષે)

---

* ૭ કોટીવાળાએ " કરંત નાણું જાણામિ, વયસા, કાયસા " એટલા શબ્દો બોલવા નહિ.

+ દરેક વ્રતમાં ત્રણ નમોથ્થુણં કહેવાનાં છે. પહેલું નમોથ્થુણં સિદ્ધપદ પામેલા અરિહંતને કહેવું:-

☞ જમણું ઢીંચણુ ધરતીએ થાપી ડાબું ઢીંચણુ ઉભું રાખી બે હાથ જોડી મસ્તકે અંજલી અડાડી નમોથ્થુણું કહેવું. આ પહેલું નમોથ્થુણું શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજીને કરવાનું છે.

નમોથ્થુણં, અરિહંતાણું, ભગવંતાણું, આઇગરાણું, તિથ્થયરાણું, સયંસબુદ્ધાણું, પુરિસોત્તમાણું, પુરિસ સિંહાણું, પુરિસ વર પુંડરિયાણું, પુરિસવર ગંધ હથ્થીણું, લોગુત્તમાણું, લોગ નાહાણું, લોગ હિયાણું, લોગ

નમોથ્થુણું, અરિહંતાણું, ભગવંતાણુંથી "ઠાણું સંપત્તાણું" સુધી કહેવું. બીજુું નમોથ્થુણું વિદ્યમાન અરિહંતને કહેવું:-નમોથ્થુણું, અરિહંતાણુંથી "નામધેયં" સુધી કહી, પછી "ઠાણું સંપાવિઓ કામસ્સ, નમો જિણાણું" કહેવું. ત્રીજું નમોથ્થુણું પોતાના ધર્માચાર્યને કહેવું:-"નમોથ્થુણું, મમધમ્મ આયરિયસ્સ, મમ ધમ્મ ઉવદેસીયસ્સ, જાવસંપાવિઓ કામસ્સ, નમો આયરિયસ્સ" એ પ્રમાણે કહેવું.

પઈવાણં, લોગ પજ્જોયગરાણં, અભય દયાણં, ચખ્ખુદયાણં, મગ્ગદયાણં, સરણ દયાણં, જીવ દયાણં, બોહિ દયાણં, ધમ્મ દયાણં, ધમ્મ દેસિયાણં, ધમ્મ નાયગાણં, ધમ્મ સારહિણં, ધમ્મ વર ચાઉરંત ચક્ક વટ્ટીણં; દીવો, તાણં, સરણ, ગઈ, પઇઠા, અપડિ હયવર નાણં દંસણ ધરાણં, વિયટ્ટ છઉમાણં, જિણાણં, જાવયાણં, તિન્નાણં, તારયાણં, બુદ્ધાણં, બોહિયાણં, મુત્તાણં, મોયગાણં, સવ્વન્નુણં, સવ્વદરિસિણં, સિવ, મયલ, મરૂય, મણંત, મખ્ખય, મવ્વાબાહ, મપુણ રાવ્રતિં, સિદ્ધિગઇ નામધેયં, ઠાણં સંપતાણં, નમો જિણાણં, જિયભયાણં ॥ ૭ ॥

પાઠ ૮ મો.

સામાયિક પારવાની વિધિ.

(સામાયિક વ્રતમાં લાગેલ દુષણથી શુદ્ધ થવા વિષે.)

સામાયિકનો વખત પૂરો થયે આ પાઠ કહેવાનો છે.

એવા નવમા સામાયિક વ્રતના પંચ અઈયારા જાણીયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા તે આલોવું છું:— મણદુપ્પણિહાણે, વય દુપ્પણિહાણે, કાયદુપ્પણિહાણે, સામાઈયસ્સ સઈઅકરણ આએ, સામાઇયસ્સ અણવઠિયસ્સ કરણાએ, તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં ॥૨॥

સામાયિક સમકાએણં, *ફાસિયં, પાલિયં,

---

* આ શબ્દથી માંડીને 'આરાહિયં' શબ્દ સુધીમાં દરેક શબ્દની પૂર્વે 'ન' અક્ષર ભેળવીને બોલવાનો રીવાજ કેટલેક ઠેકાણે છે; પરંતુ "ન ભવઇ"

તિરિયં, કિટ્ટિયં, સોહિયં, આરાહિયં, આણાએ અણુપાલિયં, ન ભવઇ, તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં ॥૨॥

સામાયિકમાં દશ મનના, દસ વચનના, બાર કાયાના, એ *બત્રીશ દોષ માંહેનો જે કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં ॥ ૩ ॥

શબ્દનો અર્થ તથા પૂર્વાપરનો સંબંધ વિચારતાં તેમ કરવા જરૂર જણાતી નથી.

* **મનના દોષઃ**—વિવેક રહિત કરે; યશ કીર્ત્તિ ઇચ્છે; ધનનો લાભ ઇચ્છે; ગર્વથી કરે; ભયથી કરે; પુત્ર–ધનાદિનું નિયાણું કરે; સામાયિકના ફલનો સંદેહ રાખે; રોષથી કરે; વિનય રહિત કરે; માનથી કરે. **વચનના દોષઃ**—કુવચન બોલે; વગર વિચાર્યું બોલે; કોઇના ઉપર તહોમત મુકે; સૂત્રોની અપેક્ષા વગર બોલે; પાઠ સંક્ષેપમાં બોલે, ક્લેશ

સામાયિકમાં સ્ત્રી કથા, ભત્તકથા, દેશ-કથા, રાજકથા, એ ચાર કથા માંહેની કોઇ કથા કરી હોય તો તસ્સ મિચ્છામિ-દુક્કડં ॥ ૪ ॥

સામાયિકમાં આહારસંજ્ઞા, ભયસંજ્ઞા, મૈથુનસંજ્ઞા, પરિગ્રહસંજ્ઞા, એ ચાર સંજ્ઞા માંહેની કોઇ સંજ્ઞા કરી હોય તો તસ્સમિ-ચ્છામિદુક્કડં ॥ ૫ ॥

કરે; વિકથા કરે; મશ્કરી કરે; પાઠ અશુદ્ધ બોલે; અતિ ઉતાવળથી પાઠ બોલે; (અવ્રતીને જવા આવવાની આજ્ઞા આપે). **કાયાના દોષઃ**—પલાંઠી બાંધે તથા પગ ઉપર પગ ચઢાવે; આસન વારંવાર ફેરવે; દૃષ્ટિ ચપલ કરે; સાંસારિક કાર્ય કરે; ભીંતાદિકે ઓઠીંગીને બેસે; અંગોપાંગ અતિ સંકોચે; આળસ મરડે; ટચાકા વગાડે; શરીરનો મેલ ઉખાડે; વિમાસણ કરે; નિદ્રા કરે; પગચંપી કરાવે.

સામાયિક વિધિએ લીધું, વિધિએ *પાર્યું, વિધિએ કરતાં અવિધિ થઇ હોય તો તસ્સ +મિચ્છામિદુક્કડં ॥ ૬ ॥

સામાયિકમાં અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અણાચાર એ ×ચાર માંહેનો કોઇ દોષ મન-વચન અને કાયાએ કરી લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં ॥ ૭ ॥

સામાયિકમાં કાનો-માત્રા-સીંડી--અક્ષર-પદ—ઓછું, અધિક, વિપરીત ભણાયું હોય તો તસ્સ મચ્છામિદુક્કડં ॥૮॥

---

* પાર્યું=પાર મૂકયું, પૂર્ણ કર્યું.

\+ મિથ્યામે દુષ્કૃતં. મિથ્યા-નિષ્ફળ, મે-મારૂં, દુષ્કૃતં-પાપ. મારૂં પાપ નિષ્ફળ થાઓ.

× નીમેલી વસ્તુને ગ્રહણ કરવાની ઇચ્છા કરવી તે 'અતિક્રમ', તે વસ્તુને ગ્રહણ કરવાને ચાલવું તે 'વ્યતિક્રમ', તે વસ્તુને ગ્રહણ કરવી તે 'અતિચાર' અને તે વસ્તુને ઉપયોગમાં લેવી તે અણાચાર.

સામાયિક વ્રત અંગીકાર કરવાની વિધિ અને સૂચના.

પ્રથમ જમીનને પુંજી, કટાસણું (પાથરણું) પુંજીને પાથર્યા બાદ તેના ઉપર પૂર્વ અથવા ઉત્તર દિશા તરફ મુખ કરીને બેસવું. પછી મુહપત્તિ (મુખવસ્ત્રિકા) પડિલેહણ કરીને મુખે બાંધવી, ગુચ્છો અથવા રજોહરણ પડિલેહણ કરી પાસે રાખવો અને લઘુનિતિ (લઘુશંકા) નું ભાજન જોઇ રાખવું કે જરૂર પડે ઉપયોગમાં લેઇ શકાય. પાંચ હાથનું શુદ્ધ કપડું પહેરવું અને સાડા પાંચ હાથનું શુદ્ધ કપડું ઓઢવું. પછી નીચેના અનુક્રમ મુજબ સામાયિકસૂત્રના પાઠ કહેવા.

(૧) નમોક્કારનો પાઠ કહેવો.

(૨) તિખ્ખુત્તાનો પાઠ કહેવો.
(૩) ઇરિયાવહીનો પાઠ કહેવો.
(૪) તસ્સ ઉત્તરીનો પાઠ કહેવો.

આ પછી ઇરિયાવહી તથા નમોક્કાર-મંત્રનો કાઉસગ્ગ (કાયોત્સર્ગ) મૌનપણે સ્થિર રહી કરવો અને તે પૂર્ણ થયે નમો અરિહં-તાણું શબ્દ કહી પારવો.

(૫) લોગસ્સનો પાઠ કહેવો.

પછી ઉભા થઇ, આસનથી નીચા ઉતરી, ગુરૂઆદિને તિખ્ખુત્તાનો પાઠ ત્રણ વાર ભણી સવિધિ વંદન કરી સામાયિકની આજ્ઞા માગવી.

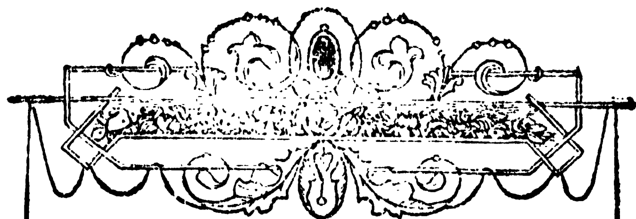
(૬) સામાયિક આદરવાનો પાઠ કહેવો.
(૭) નમોથ્થુણંનો પાઠ બે વાર કહેવો.

સામાયિક અંગીકાર કરવાની વિધ આ-ટલેથી પૂર્ણ થાય છે પછી બે ઘડી સુધી

ધર્મધ્યાન કરવું અથવા ધર્મનાં પુસ્તકો વાંચવાં.

(૮) બે ઘડી પૂર્ણ થયે સામાયિક પારવાનો પાઠ કહેવો બાદ નમોથ્થુણં બે વખત કહી, ત્રણ વાર નમોક્કારનો પાઠ કહેવો એટલે સામાયિકવ્રત પૂર્ણ થયું.

ઇતિશ્રી સામાયિકસૂત્ર સમાપ્ત.

શ્રી પ્રતિક્રમણ સૂત્ર.*

આવશ્યક ૧ લો.

સામાયિક.

☞ ઉભા થઈ, ગુરૂઆદિને સવિનય વંદન કરી પહેલા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી, બાદ નીચે પ્રમાણે કહેવું:—

ઈચ્છામિણં ભંતે, તુમ્હેહિં અભણુ નાય સમાણે, દેવસિ પડિક્કમણું ઠાએમિ, દેવસી

* પ્રતિ–પાછું, ક્રમણ–ચાલવું. પાપથી પાછું ચાલવું. અતિચાર આલોવવાતે. પ્રતિક્રમણ પાંચ પ્રકારનાં છે: દેવસિ, રાયસિ, પખ્ખિ, ચઉમાસિ અને સંવત્સરી.

જ્ઞાન દરશણ ચારિત્ર 'તપ'* અતિચાર ચિંત-વનાર્થં કરેમિ કાઉસ્સગં.

એમ આજ્ઞા માગીને પછી 'નમો અરિહંતાણં' થી તે 'સવ્વસાહૂણં' સુધી પાંચે પદ કહેવાં; પછી 'કરેમી ભંતે સામાઇયં' થી તે 'જાવ અપ્પાણં વોસિ-રામિ' સુધી સઘળો પાઠ કહેવો. પછી નીચે પ્રમાણે કહેવું:

ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગં, જોમે દેવસિઓ અઇયારો કઓ, કાઇઓ વાઇઓ, માણુસિઓ, ઉસ્સુત્તો, ઉમ્મગ્ગો, અકપ્પો, અકરણિજ્જો, દુજ્ઝાઓ, દુવિચિંતિઓ, અણાયારો, અણિ-

---

* દિવસે પ્રતિક્રમણ કરતાં "દેવસિ, જ્ઞાન, દરશણ, ચારિત્ર" કહેવું (તપ શબ્દ કહેવો નહિ કારણ કે તપ આદર્યાં હોય તે પુરા થયા પછી રાત્રિએ પ્રતિક્રમણ કરતાં કહેવાય) રાત્રિએ પ્રતિ-ક્રમણ કરતાં "રાયસિ, જ્ઞાન, દરશણ, ચારિત્ર, તપ" કહેવું.

ચ્છિયવ્વો, અસાવગપાઉગ્ગો, નાણેતહ દંસણે, ચરિત્તા ચરિત્તે, સુએ સામાઇએ, તિન્હંગુ. ત્તિણં, ચઉન્હં કસાયાણં, પંચન્હં મણુ- વ્વયાણં, તિન્હં ગુણવ્વયાણં, ચઉન્હં સિખા વ્વયાણં, બારસ્સ વિહુસ્સ, સાવગ ધમ્મસ્સ, જંખંડિયં, જં વિરાહિયં, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

'તસ્સ ઉત્તરી કરણેણં' થી તે 'જાવ અપ્પા- ણં વોસિરામિ' સુધી સત્રજો પાઠ કહેવો. પછી નીચે લખેલ નવ્વાણું અતિચારનો કાઉસ્સગ મૌન- પણે સ્થિર રહી કરવો, તે ન આવડે તો ચાર લો- ગસ્સ અથવા બત્રીશ નમોક્કારનો કાઉસ્સગ કરવો. (પછી નમો અરિહંતાણંનો પાઠ કહી તે પારવો).

નવાણું અતિચાર. *

જંવાઇદ્ધં, વચ્ચા મેલિયં, હીણ ખરં,

---

* જ્ઞાનના ૧૪, સમકિતના ૫, બારવતના (૧૨+૫)૬૦, કર્માદાનના ૧૫, સંલેખણાના ૫, કુલ૯૯.

અચ્ચખરં, પયહીણં, વિણયહીણં, જોગ હીણં, ઘોસ હીણં, સુઠુદિન્નં, દુઠુ પડિછિયં, અકાલે કઓ સજ્જાઓ, કાલે નકઓ સજઝાઓ, અસજઝાઇએસજઝાયં, સજઝાઇએ ન સજઝાયં, સંકા, કંખા, વિતિગિચ્છા, પરપાસંડ પરસંસા, પરપાસંડ સંથવો, બંધે, વહે, છવિ છે એ, અઇભારે, ભત્તપાણ વોછએ; સહુસ્સા ભખ્ખાણે, રહસ્સા ભખ્ખાણે, સદાર મંત ભેએ, મોસો વએસે, કુડ લેહ કરણે, તેનાહડે, તક્કર પ્પઓગે, વિરૂદ્ધ રજાઇ કમ્મે, કુડતોલે કુડમાણે, તપ્પડિરૂવગ વવહારે, ઇત્તરિય પરિગ્ગહિય ગમણે, અપરિગ્ગહિય ગમણે, અનંગ કીડા, પરવિવાહ કરણે, કામભોગેસુ તિવ્વાભિલાસા, ખેત્તવથ્થુ પ્પમાણાઇકકમે, હિરણ સોવન પ્પમાણાઇ કકમે, ધન ધાન પ્પમાણાઇ કકમે, દુપદ ચઉપદ પ્પમાણાઇ

કક્કમે, તિરિય પ્પમાણાઇક્કમે, ઉઢ્ઢદિસિ પ્પમાણાઇ કક્કમે, અહોદિસિપ્પમાણાઇ કક્કમે, તિરિય દિસિ પ્પમાણાઇકક્કમે, ખેત્તવુદ્ધી, સઇ અંતરધાએ, સચિત્તાહારે, સચિત્ત પડિબદ્ધા હારે, અપ્પોલિઓ સહિભખ્ખણયા, દુપ્પોલિઓ સહિભખ્ખણયા, તુચ્છો સહિભખ્ખણયા, ઇંગાલકક્કમે, વણ કક્કમે, સાડી કમ્મે, ભાડી કમ્મે, ફોડી કમ્મે, દંત વાણિજ્જે, કેસ વાણિજ્જે, રસ વાણિજ્જે, લખ્ખ વાણિજ્જે, વિષવાણિજ્જે, જંત પિલ્લણકમ્મે, નિલ્લંછણ કમ્મે, દવગ્ગિદાવણયા, સરદહ તડાગ પરિસોસણયા, અસઇ જન પોસણયા, કંદપ્પે, કુકુઇએ, મોહરિએ, સંજુત્તાહિગરણે, ઉવભોગ પરિભોગ અઇરત્તે, મણદુપ્પડિહાણે, વય દુપ્પડિહાણે, કાય દુપ્પડિહાણે, સામાઇયસ્સ સઇ અકરણયાએ, સામાઇયસ્સ અણવઠિયસ્સ કરણયાએ,

આણુવણ પઉગે, પેસવણ પઉગે, સદ્દાણુંવાએ, રૂવાણુંવાએ, બહિયા પોગલ પખેવે, અપ્પડિ- લેહિય દુપ્પડિલેહિયસેજયા સંથારએ, અપ્પમ- જ્જિય દુપ્પમજ્જિય સેજયાસંથારએ, અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમિ, અપ્પમજ્જિય દુપ્પમજ્જિય ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમિ, પોસહસ્સ સમ્મં અણણુ પાલણયા, સચિત્ત નિખ્ખેવણિયા, સચિત્ત પેહુણિયા, કાલાઇ કકમે, પરોવએસે, મચ્છરિઆએ, ઇહલોગા સંસપ્પઉગે, પર- લોગા સંસપ્પઉગે, જીવિયા સંસપ્પઉગે, મરણા સંસપ્પઉગે, કામભોગા સંસપ્પઉગે, તસ્સમિચ્છામિ દુકકડં.

ઇતિ પ્રથમ સામાયિક આવશ્યક સમાપ્ત.

आवश्यक २ जो.

चउवी संथो (लोगस्स).

ઉભા થઇ ગુર્વાદિકને વંદના કરી બીજા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી. પછી લોગસ્સ ઉજ્જોયગરેથી તે જાવ મમ દીસંતુ સુધી સઘળો લોગસ્સ કહેવો.

ઇતિ બીજો ચઉવીસંથો આવશ્યક સમાપ્ત.

आवश्यक ३ जो.

वंदना (इच्छामिखमासमणो).*

(પૂર્વની પેઠે ત્રીજા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી.)

---

* બન્ને ઢીંચણ ઉભાં રાખી બે હાથ મસ્તકે

ઇચ્છામિ ખમાસમણો, વંદિઉં, જાવણિ-
જ્જાએ, નિસીહિયાએ, અણુજાણહ, મે મિ
ઉગ્ગહં, નિસીહિ, અહોકાયં, કાયસંફાસં,
ખમણિજ્જો ભે કિલામો, અપ્પ કિલંતાણં,
બહુ સુભેણ ભે, દિવસોવઇક્કંતો, જત્તાભે,
જવણિ જ્જં ચ ભે, ખામેમિ ખમાસમણો,
દિવસિયં વઇક્કમં, આવસિયાએ, પડિક્કમામિ,
ખમાસમણાણં, દેવસિયાએ, આસાયણાએ,
તિત્તીસન્નયરાએ, જં કિંચિમિચ્છાએ, મણ-
દુક્કડાએ, વય દુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ, કોહાએ,
માણાએ, માયાએ, લોભાએ, સવ્વકાલિયાએ,
સવ્વ મિચ્છોવયારાએ, સવ્વધમ્માઇક્કમણાએ,

લગાડી આ પાઠ ભણવો. અને આ પાઠ જ્યાં કહે-
વાનો હોય ત્યાં બે વાર કહેવો અને તેમાં જે
જગોએ 'દિવસિ' શબ્દ આવેલો છે ત્યાં રાત્રિનું
પ્રતિક્રમણ કરતાં 'રાયસિ' શબ્દ બોલવો.

આસાયણાએ, જો મે :દેવસિઓ, અઇયારો-કઓ, તસ્સખમાસમણો, પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણું વોસિરામિ.

ઇતિ ત્રીજો વંદના આવશ્યક સમાપ્ત.

आवश्यक ४ थो.

पडिक्कमणुं (प्रतिक्रमण).

(ઉભા થઇ પૂર્વની પેઠે ચોથા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી.)

*જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપના વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે આલોવું છુ:-

(१) सूत्र ज्ञान.

આગમેતિવિહે, પન્નતે, તંજહા, સુત્તા

---

* 'જ્ઞાન' એટલે સૂત્રજ્ઞાન; 'દર્શન' એટલે (દેવ-

ગમે (૧), અથાગમે (૨), તદુભયાગમે (૩) એવા શ્રી જ્ઞાનના વિષે અતિચાર લાગ્યા હોય હોય તે આલોવું છું:—

જંવાઇદ્ધં, વચ્ચામેલિયં, હીણખરં, અચ્ચખરં, પયહીણં, વિણયહીણં, જોગહીણં, ઘોસહીણં, સુટ્ઠુદિન્નં, દુટ્ઠુપડિછિયં, અકાલે કઓ સજઝાઓ, કાલે નકઓ સજઝાઓ, અસજઝાએ સજઝાયં, સજઝાએ નસજઝાયં, તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં.

ગુરૂ અને ધર્મને યથાર્થ દેખવાં તે) સમકિત; 'ચારિત્ર' એટલે બાર વ્રત અને 'તપ' એટલે સંલેખણા. આ આવશ્યકમાં આ ચારના અતિચારો આલોવવા ઉપરાંત બીજા કેટલાક પાપ-દોષોની આલોયણા કરવાની છે.

(२) समकित.

દંસણસમકિત, પરમથ્થ સંથ્થવોવા, સુદિઠપરમથ્થ, સેવણા વાવિ, વાવન્ન કુદંસણ વજ્જણા, સમત્ત સદહણા, એહવા સમકિતના, સમણો વાસએણં, સમત્તસ્સ પંચ અઇયારા, પયાલ્લા, જાણિયવ્વા, નસમાયરિવ્વા, તંજહા, તે આલોવું છું:—શંકા, કંખા, વિતિગિચ્છા, પરપાસંડ પરસંસા, પરપાસંડ સંથવો: એ પાંચ અતિચાર માંહેનો જે કોઈ અતિચાર, લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં.

(३) चारित्र एटले बार व्रत.*

પહેલું વ્રત.

પહેલું અણુવ્રત થુલાઓ, પાણાઇવાયાઓ

* એમાંનાં પહેલાં પાંચ વ્રત સાધુનાં પાંચ

વેરમણં, ત્રસજીવ, બેઇંદ્રિય, તેઇંદ્રિય, ચઉરિંદ્રિય, પંચેંદ્રિય, જાણી પ્રીછી, સંકલ્પી, ઉદ્દેરી, આકુટી, હણવાની બુદ્દિધએહણવાનાંપચ્ચખાણ*

મહાવ્રતની અપેક્ષાએ અણુમાત્ર હોવાથી 'અણુવ્રત' કહેવાય છે અને બારવ્રતમાં મુખ્ય હોવાથી ' સ્થૂલ વ્રત' કહેવાયછે.ત્યાર પછીનાં ત્રણ વ્રત (૬-૭-૮) બીજાં વ્રતોને ગુણ કર્તા હોવાથી 'ગુણવ્રત' કહેવાય છે અને છેલ્લાં ચાર (૯-૧૦-૧૧-૧૨) શિક્ષારૂપ હોવાથી ' શિક્ષા વ્રત ' કહેવાય છે.

* આ વ્રતમાં " પીડાકારી, સઅપરાધી " વગેરે આગારના શબ્દો કેટલાક બોલે છે પરન્તુ તેથી અર્થનો અનર્થ થવા સંભવ રહે છે માટે " સંકલ્પી, ઉદ્દેરી: આકુટીને હણવાની બુદ્ધિએ હણવાનાં પચ્ચખાણ " એમ કહેવાથી બન્ને હેતુ સચવાય છે.

જાવજ્જીવાએ, દુવિહં, તિવિહેણં, નકરેમિ, નકા-
રવેમિ, મણસા, વયસા, કાયસા, એહવા પહેલા
થૂલ [1]પ્રાણાતિપાત વેરમણવ્રતના, પંચઅઇ-
યારા, પયાલા, જાણીયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા,
તંજહા, તે આલોવુંછું:--બંધે, વહે, છવિછેએ,
અઇભારે, ભત્તપાણવોછેએઃ એ પાંચ અતિચાર
માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો ત-
સ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

બીજું વ્રત.

બીજું અણુવ્રત થુલાઓ, મુસાવાયાઓ
વેરમણં, [2]કન્યાલીક, [3]ગોવાલીક, ભોમા-

૧ પ્રાણ + અતિપાત=પ્રાણની ઘાત. ૨ કન્યા +
અલીક=જૂઠું. કન્યા સંબંધી જૂઠું--૩ ગો+અલીક.
=ગાય સંબંધી જૂઠું. ૪ ભોમ+અલીક=જમીન
સંબંધી જૂઠું.

લીક, થાપણમોસો, મોટકીકુડીસાખ ઇત્યાદિ મોટકું જુઠું બોલવાનાં પચ્ચખાણ; જાવજી-વાએ, દુવિહં તિવિહેણં, નકરેમિ નકારવેમિ, મણસા વયસા, કાયસા, એહવા બીજાથુલ *મૃષાવાદવેરમણવ્રતના પંચઅઇયારા જાણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછુઃ--સહુ-રસા ભખ્ખાણે, રહુસ્સાભખ્ખાણે, સદારમંતભેએ, મોસોવએસે, કુડલેહકરણેઃ એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સ મિચ્છામિદુક્કડં.

ત્રીજું વ્રત.

ત્રીજું અણુવ્રત થુલાઓ, અદિન્નાદાણાઓ વેરમણં, ખાતરખણી, ગાંઠડી છોડી, તાલુ પરકુંચીએ કરી, પડી વસ્તુ ધણીયાતી જાણી ઇત્યાદિ મોટકા અદત્તાદાનનાં પચ્ચખાણ; સગાંબંધી, વ્યાપારસંબંધી નભરમિવસ્તુ

* મૃષા–જૂઠું+વદ્–બોલવું.

ઉપરાંત અદત્તાદાનનાં પચ્ચખાણ; જાવ-જીવાએ, દુવિહં તિવિહેણં, નકરેમિ નકારવેમિ, મણસા વયસા કાયસા, એહવા ત્રીજા થુલ *અદત્તાદાન વેરમણવ્રતના પંચઅઈયારા, જા-ણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા, તે આલો-વુંછું:-તેન્નાહડે, તક્કરપ્પઉગે, વિરૂદ્ધરજાઇક્કમ્મે, કુડતોલે કુડમાણે, તપ્પડિરૂવગ વવહારેઃ એ પાંચ અતિચાર મહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

ચોથું વ્રત.

ચોથું અણુવ્રત થુલાએ, મેહુણાઓ વેર-મણું, સદાર+ સંતોસીએ, અવસેસં મેહુણ

* અ-નહિ, દત્ત-દીધેલું, આદાન--ગ્રહણ કરવું. નહિ આપેલું લેવું; ચોરી.

+ પુરૂષે "સદાર સંતોસીએ" કહેવું અને સ્ત્રીએ "સભર્તાર સંતોશીએ" કહેવું.

વિહંનું પચ્ચખાણ. અને જે સ્ત્રી પુરૂષને મુળ થકી કાયાએ સેવવાનાં પચ્ચખાણ હોય તેને દેવતા, મનુષ્ય, તિર્યંચ, સંબંધી મેહુણનું પચ્ચખાણ, જાવજીવાએ; દેવતા સંબંધી દુવિહં, તિવિહેણં, નકરેમિ નકારવેમિ, મણસા, વયસા, કાયસા; મનુષ્ય તિર્યંચ સંબંધી એગવિહં, એગવિહેણં, નકરેમિ કાયસાઃ એવા ચોથા થુલ મેહુણ વેરમણ વ્રતના પંચ અઇયારા જાણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછું:-ઇત્તરિય પરિગ્ગહિયગમણે, અપરિગ્ગહિયમમણે, અનંગ ક્રીડા, પરવિવાહ કરણે, કામભોગેસુ તિવ્વાભિલાસાઃ એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં.

પાંચમું વ્રત.

પાંચમું અણુવ્રત થુલાઓ, પરિગ્ગહાઓ

વેરમણં, ખેત્તવથ્થુનું યથા પરિમાણ, હિરણ સોવન્નનું યથા પરિમાણ, ધનધાન્યનું યથા પરિમાણ, દુપદ ચઉપદનું યથા પરિમાણ, કુવિયનું યથા પરિમાણઃ એ યથા પરિમાણ કીધું છે, તે ઉપરાંત પોતાનો પરિગ્રહ કરી રાખવાનાં પચ્ચખાણ; જાવજીવાએ, એગવિહં, તિવિહેણં, નકરેમિ, મણસા, વયસા, કાયસા, એવા પાંચમા થુલ પરિગ્રહ પરિમાણ વેરમણ વ્રતના, પંચ અઇયારા જાણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછું:–ખેતવથ્થુપ્પમાણાઇક્કમે, હિરણ સોવ્વન પ્પમાણાઇક્કમે, ધનધાનં પ્પમાણાઇક્કમે, દુપદ ચઉપદ પ્પમાણાઇક્કમે, કુવિયપ્પમાણાઇક્કમેઃ એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં.

છઠ્ઠું વ્રત.

છઠ્ઠું દિશિવ્રત. ઉર્દ્ધદિશિનું યથા પરિમાણ, અધોદિશિનું યથા પરિમાણ, તિરિય દિશિનું યથા પરિમાણ, એ યથા પરિમાણ કીધું છે તે ઉપરાંત સઇચ્છાએ કાયાએ જઇને પાંચ આશ્રવ સેવવાનાં પચ્ચખાણ. જાવજીવાએ, દુવિહં, તિવિહેણં, નકરેમિ, નકારવેમિ, મણસા, વયસા, કાયસા, એવા છઠ્ઠા દિસિવેરમણ વ્રતના પંચઅઈયારા, જાણીયવ્વા, નસમાયરીયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછું:-ઉર્દ્ધદિસિપ્પમાણાઇક્કમે, અધોદિશિપ્પમાણાઇક્કમે, તિરિયદીસીપ્પમાણાઇક્કમે, ખેત્તવુઢ્ઢી, સઇઅંતરધાએ: એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

સાતમું વ્રત.

સાતમું વ્રત ઉવભોગ પરિભોગ વિહં, પચ્ચખાય માણે ઉલ્લણીયાવિહં, દંતણવિહં, ફલવિહં, અભ્યંગણવિહં, ઉવટ્ટણવિહં, મંજ્જણવિહં, વથ્થવિહં, વીલેવણવિહં, પુફ્ફવિહં, આભરણવિહં, ધુપવિહં, પેજ્જવિહં, ભખ્ખણવિહં, ઉદનવિહં, સૂપવિહં, વિગયવિહં, શાકવિહં, માહુરવિહં, જમણવિહં, પાણીવિહં, મુખવાસવિહં, વાહનવિહં, વાહનિવિહં, સયણવિહં, સચિત્તવિહં, દવ્વવિહંઃ એ ૨૬ બોલનું યથા પરિમાણ કીધું છે, તે ઉપરાંત ઉવભોગ પરિભોગ ભોગ નિમિત્તે ભોગવવાનાં પચ્ચખાણ, જાવજ્જીવાએ, એગવિહં તિવિહેણં, નકરેમિ, મણસા વયસા કાયસા, એવા સાતમા ઉવભોગ પરિભોગ દુવિહે પન્નતે તંજહા, ભોયણાઉય કમ્મઉય, ભોયણાઉય સમણો વાસ-

એણું, પંચ અઇયારા જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા તંજહા તે આલોવુંછું:-સચિત્તાહારે, સચિત્ત પડિબદ્ધાહારે, અપ્પોલીઓ સહિ ભખ્ખણયા, દુપ્પોલીઓ સહિ ભખ્ખણયા, તુચ્છો સહિ ભખ્ખણયા, કમ્મઉણં સમણો વાસએણં પન્નરસ્સકમ્માદાણાઈ, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તંજહા તે આલોવુંછું:—ઇંગાલકમ્મે, વણકમ્મે, સાડીકમ્મે, ભાડીકમ્મે, ફોડીકમ્મે, દંતવાણિજ્જે, કેસવાણિજ્જે, રસવાણિજ્જે, લખવાણિજ્જે, વિસવાણિજ્જે, જંતપિલણકમ્મે, નિલચ્છણકમ્મે, દવગ્ગિદાવણયા, સરદહતડાગપરિસોસણયા, અસઈજનપોસણયા. એ પંદર કર્માદાન માંહેનો કોઈ વ્યપાર કીધો હોય તથા ઉપરના પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

આઠમું વ્રત.

આઠમું વ્રત અનર્થ દંડનું વેરમણં, ચઉ-વિહે અણુઠાદંડે પન્નતે તંજહા, અવઝઝાણા-ચરિયં, પમાયા ચરિયં, હંસપ્પયાણં, પાવ-કમ્મોવએસં, એવા આઠમા અનર્થદંડ સે-વવાનાં પચ્ચખાણ; જાવજીવાએ, દુવહિં તિ-વિહેણં, નકરેમિ નકારવેમિ, મણસા વયસા કાયસા. એવા આઠમા અણઠા દંડ વેરમણ-વ્રતના પંચઅઇયારા, જાણિયવ્વા, નસમાયરિ-યવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછુઃ-કંદપ્પે, કુકુઇએ, મોહરિએ, સંજુત્તાહિગરણે, ઉવભોગ પરિભોગ અઇરિત્તે: એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઈ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં.

નવમું વ્રત.

નવમું સામાયિક વ્રત, સાવજ્જં જોગનું

વેરમણં, જાવનિયમ પજ્જુવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણં, નકરેમિ નકારવેમિ, મણસા વયસા કાયસા*; કરંતં નાણું જાણામિ, વયસા, કાયસા એહવી સદ્દહણા પરૂપણાએ સામાયિકનો અવસર આવ્યે સામાયિક કરૂં તેવારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજો. એવા નવમા સામાયિક વ્રતના પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા તે આલોવુંછું:-મણદુપ્પડિહાણે, વયદુપ્પડિહાણે, કાયદુપ્પડિહાણે, સામાઇયસ્સ સઇઅકરણયાએ, સામાઇયસ્સ અણવઠિયસ્સ કરણયાએ: એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

* કરંતં નાણું જાણામિ, વયસા, કાયસા. એ છ કોટીવાળા બોલતા નથી. નવમા-દસમા અને અગ્યારમા વ્રતમાં આ પ્રમાણે જાણવું.

દસમું વ્રત.

દસમું દિસાવગાસિકવ્રત, દિનપ્રત્યે પ્રભાત થકી પ્રારંભીને પૂર્વાદિક છદિશે જેટલી ભૂમિકા મોકલી રાખી છે તે ઉપરાંત સઇચ્છાએ કાયાએ જઇને પાંચ આશ્રવ સેવવાનાં પચ્ચખાણ; જાવઅહોરત્તં, દુવિહં તિવિહેણં, નકરેમિ, નકારવેમિ, મણસા વયસા કાયસા, કરંતં નાણું જાણામિ વયસા, કાયસા, જેટલી ભૂમિકા મોકલી રાખી છે તે માંહી દ્રવ્યાદિકની મર્યાદા કીધી છે તે ઉપરાંત ઉવભોગ પરિભોગ ભોગ નિમિત્તે ભોગવવાનાં પચ્ચખાણ; જાવ અહોરત્તં, એગવિહં તિવિહેણં નકરેમિ મણસા વયસા કાયસા એવા દસમા દિસાવગાસીક વ્રતના પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછું:—આણવણુપઉગે, પેસવણુપઉગે, સદ્દાણુવાએ, રૂવાણુવાએ, બહિયાપોગ્ગલપખેવે:

એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

અગ્યારમું વ્રત.

અગ્યારમું પોષધવ્રત, અસણંપાણં ખાઇમં સાઇમંનું પચ્ચખાણ, અબ્રહ્મનું પચ્ચખાણ, મણિસોવનનું પચ્ચખાણ, માલાવન્નગવીલેવણનું પચ્ચખાણ, સથ્થમુસલાદિક સાવજ્જંજોગનું પચ્ચખાણ; જાવઅહોરત્તં પજ્જુવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણં, નકરેમિ નકારવેમિ, મણસા વયસા કાયસા; કરંતં નાણું જાણામિ વાયસા કાયસા. એવી સદ્દહણા પરૂપણાએ પોસાનો અવસર આવ્યે પોસો કરૂં તેવારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજો. એવા અગ્યારમા પડિપુણ પોષધવ્રતના પંચઅઇયારા, જાણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછું:—અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય સેજ્જાસંથારએ, અપ્પ-

મજિજય દુપ્પમજિજય સેજા સંથારએ, અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય ઊચ્ચાર પાસવણભુમિ, અપ્પમજિજય દુપ્પમજિજય ઊચ્ચાર પાસવણભુમિ, પોસહસ્સ સમંઅણુ પાલણયા; એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

બારમું વ્રત.

બારમું અતિથિસંવિભાગવ્રત, સમણે નિગ્ગંથે, ફાસુએસણિજજેણં, અસણં, પાણં, ખાઇમં,સાઇમં, વથ્થ, પડિગ્ગહં, કંબલ, પાયપુછણેણં, પાઢીઆરૂ, પીઢ, ફલગ, સેજ્જા સંથારએણં, ઉસહ ભેસજ્જેણં, પડિલાભેમાણે વિહરામી, એહવી સદ્દહણા પરૂપણાએ સાધ સાધવિની જોગવાઈ મળે તવારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજો. એહવા બારમા અતિથિ સંવિભાગવ્રતના પંચ અઇયારા, જાણીયવ્વા, નસમાય-

રિયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછું:–સચિત્તનિખ્ખે-વણિયા, સચિત્તપેહણિયા, કાલાઇક્કમે, પરોવ-એસે, મચ્છરિયાએ: એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છા-મિ દુક્કડં.

* (૪) સંલેહણા તપ.

અપછિમમારણંતિય સંલેહણા, પોષધશા-

* રાત્રિ પ્રતિક્રમણમાં તપના બાર ભેદ કહેવાના તે આ પ્રમાણે:—૧ અણુસણ, ૨ ઊણોદરી, ૩ વૃતિ સંક્ષેપ, ૪ રસ પરિત્યાગ, ૫ કાયકલેશ, ૬ ઇંદ્રિ પ્રતિ સંલિનતા, ૭ પ્રાયશ્ચિત, ૮ વિનય, ૯ વૈયાવચ્ચ, ૧૦ સઝાય, ૧૧ ધ્યાન, કાઊસગ્ગં; આ બાર પ્રકાર-ના તપ (પહેલા ૬ બાહ્ય અને પાછલા ૬ અભ્યંતર) ના ભેદને વિષે કાંઇ દોષ લાગ્યો હોય તો તસ્સમિ-ચ્છામિ દુક્કડં.

લાપુંજીને, ઉચ્ચાર પાસવણ ભુમિકા પડિલેહિને, ગમણાગમણે પડિક્કમિને, દર્ભાદિક સંથારો સંથરીને, દર્ભાદિક સંથારો દુરૂહિને, પૂર્વ તથા ઉત્તરદિસિ પલ્યંકાદિક આશને બેશીને, કરયલ સંપગ્ગહીયં, સિરસાવત્તયં; મથ્થએ અંજલિકટ્ટુ, એવંવયાસી, નમોથ્થુણું, અરિહંતાણું, ભગવંતાણું, જાવસંપત્તાણું, એમ અનંતા સિદ્ધને નમસ્કાર કરીને, વર્ત્તમાન પોતાના ધર્માચાર્યને નમસ્કાર કરીને, પુર્વે જે વ્રત આદર્યા છે તે આલોઇ પડિક્કમિ નિંદી નિસલ્ થઈને, સવ્વંપાણાઇવાયં પચ્ચખામિ, સવ્વં મુસાવાયં પચ્ચખામિ; સવ્વંઅદિન્નાદાણું પચ્ચખામિ, સવ્વંમેહુણું પચ્ચખામિ, સવ્વંપરિગ્ગહં પચ્ચખામિ, સવ્વંકોહં પચ્ચખામિ, જાવ મિથ્થાદંસણસલ્લં અકરણિજ્જંજોગં પચ્ચખામિ જાવજીવાએ, તિવિહં તિવિહેણં, નક-

રેમિ નકારવેમિ, કરંતં નાણું જાણામિ, મણસા
વયસા કાયસા, એમ અઢાર પાપસ્થાનક પ-
ચ્ચખીને, સવ્વં અસણું પાણું ખાઇમં સાઇમં
ચઉવિહં પિઆહારં પચ્ચખામિ, જાવ જીવાએ
એમ ચાર આહાર પચ્ચખીને, જંપિયં, ઈમં-
સરીરં, ઇઠં, કંતં, પિયં, મણુન્નં, મણામં,
ધિજં, વિસાસિયં, સમયં, અણુંમયં, બહુ-
મયં, ભંડકરંડગસમાણું, રયણુકરંડગભુયં,
માણુંસીયં, માણુંઊન્હં, માણુંખુહા, માણું-
પીવાસા, માણુંબાલા, માણુંચોરા, માણુંદંસા,
માણુંમસગા, માણુંવાઇયં, પિતિયં, સંભિમં,
સન્નિવાઇયં, વિવિહારોગાયંકા, પરીસહોવસ-
ગા, ફાસા ફુસંતી, ત્તિકટુ એયંપિયણું, ચરિ-
મેહિં, ઉસ્સાસનિસાસેહિ, વોસિરામિ, ત્તિકટુ
એમશરીર વોસિરાવીને, કાલંઅણુત્ર કંખમાણે,
વિહરંતિ, એવી સદહણા પરૂપણાએ અણુ-

સણુનો અવસર આવ્યે અણુસણ કરૂં તેવારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજ્યો. એવા અપછિમમારણંતિય, સંલેહણા, ઝુસણા, આરાહણાના પંચ અઇયારા જાણિયવ્વા, નસમાયરિયવ્વા, તંજહા, તે આલોવુંછું:—ઇહલોગાસંસપ્પઉગે, પરલોગાસંસપ્પઉગે, જીવિયાસંસપ્પઉગે, મરણાસંસપ્પઉગે, કામભોગાસંસપ્પઉગેઃ એ પાંચ અતિચાર માંહેનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં.

એમ સમકિત પુર્વક બારવ્રત સંલેખણા સહિત એને વિષે કોઇ અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અણાચાર, જાણતાં અજાણતાં, મન-વચન અને કાયાએ કરી સેવ્યા હોય, સેવરાવ્યા હોય, સેવતા પ્રત્યે અનુમોદ્યા હોય તો અનંત સિદ્ધ કેવળીની સાખે તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

ઇતિ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપના અતિચારોની આલોચના સમાપ્ત.

(૫) विविध पाप–दोषोनी आलोचना अने क्षमापना. *

અઢાર પાપ સ્થાનક.

૧ પ્રાણાતિપાત, ૨ મૃષાવાદ, ૩ અદત્તાદાન, ૪ મૈથુન, ૫ પરિગ્રહ, ૬ ક્રોધ, ૭ માન, ૮ માયા, ૯ લોભ, ૧૦ રાગ, ૧૧ દ્વેષ, ૧૨ કલહ, ૧૩ અભ્યાખ્યાન, ૧૪ પૈશુન્ય, ૧૫ પરપરિવાદ, ૧૬ રઈઅરઇ, ૧૭ માયામોસો, ૧૮ મિથ્થાદંસણસલ્લ: એ અઢાર પાપસ્થાનક સેવ્યાં હોય, સેવરાવ્યાં હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમોદ્યાં હોય તો અનંતસિદ્ધ કેવળીની સાખે તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

---

* દરિયાપરી ગચ્છમાં માત્ર અઢાર પાપસ્થાનક કહી પછી ખામણાંના બદલે વંદણા કહેવાનો રીવાજ છે. મિથ્યાત્વ, સમૂચ્છિંમ, મંગલિક અને શ્રમણસૂત્રના પાઠ કહેતા નથી.

પચીશ પ્રકારનાં મિથ્યાત્વ.

૧ અભિગ્રહિકમિથ્યાત્વ, ૨ અનાભિગ્રહીકમિથ્યાત્વ, ૩ અભિનિવેસીક મિથ્યાત્વ, ૪ શંશયિકમિથ્યાત્વ, ૫ અણાભોગમિથ્યાત્વ, ૬ લૌકીકમિથ્યાત્વ, ૭ લોકોત્તરમિથ્યાત્વ, ૮ કુપ્રાવચનમિથ્યાત્વ, ૯ જિનમાર્ગથી ઓછું પ્રરૂપે તે મિથ્યાત્વ, ૧૦ જિનમાર્ગથી અધિકપ્રરૂપે-તેમિથ્યાત્વ, ૧૧ જિન માર્ગથી વિપરિતપ્રરૂપે તે મિથ્યાત્વ, ૧૨ ધર્મને અધર્મ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૩ અધર્મને ધર્મ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૪ જીવને અજીવ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૫ અજીવને જીવ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૬ જિન-માર્ગને અન્યમાર્ગ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૭ અન્ય માર્ગને જિનમાર્ગ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૮ સાધુને કુસાધુ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૯ કુસાધુને સાધુ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૨૦ આઠ કર્મથી મુ-

કાણા તેને કહે જે નથી મુકાણા તે મિથ્યાત્વ, ૨૧ આઠ કર્મથી નથી મુકાણા તેને કહે જે મુકાણા તે મિથ્યાત્વ, ૨૨ અવિનય મિથ્યાત્વ, ૨૩ અક્રિયા મિથ્યાત્વ, ૨૪ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ, ૨૫ આશાતના મિથ્યાત્વઃ એ પચીશ પ્રકારનું મિથ્યાત્વ સેવ્યું હોય, સેવસાવ્યું હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમોદ્યું હોય તો અનંત સિદ્ધ કેવળીની સાખે તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

ચૌદ પ્રકારના સમૂર્છિમ જીવ.

૧ ઉચ્ચારે સુવા, ૨ પાસવણે સુવા, ૩ ખેળેસુવા, ૪ સંઘાણે સુવા, ૫ વંતેસુવા, ૬ પીત્તેસુવા, ૭ પુએસુવા, ૮ સોણીએસુવા, ૯ સુક્કેસુવા, ૧૦ સુક્કપોગળપરીસાડીએસુવા, ૧૧વીગયજીવકલેવરેસુવા,૧૨ઇથ્થિપુરીસસંજોગેસુવા, ૧૩ નગરનીધમણેસુવા, ૧૪ સવ્વેસુચેવ અસુઇઠાણેસુવાઃ એ ચૌદ પ્રકારના સમુર્છિમ

સંબંધીપાપ લાગ્યુંહોયતો તસ્સમિચ્છામિદુક્કડં.

ત્યાર પછી નમો અરિહંતાણુંથી જાવંસગ્વસા-હુણું સુધીનો પાઠ કહેવો, અને પછી કરેમિભંતે સામાઇયંથી જાવઅપ્પાણું વોસિરામિસુધીનો પાઠકહેવો.

ચાર મંગલિક.

☞ આ પાઠ જમણું ઢીંચણુ ઉભું રાખી ડાબું ઢીંચણુ ધરતીએ થાપી બે હાથ જોડી પગે લાગી કહેવો.

ચત્તારિ મંગલં, અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં, સાહૂ મંગલં, કેવળી પન્નતો ધમ્મો મંગલં, ચત્તારિલોગુત્તમા, અરિહંતાલોગુત્તમા, સિદ્ધાલોગુત્તમા, સાહુલોગુત્તમા, કેવળીપન્નત્તો-ધમ્મોલોગુત્તમા, ચત્તારિ શરણું પવ્વજ્જામિ, અરિહંતા શરણું પવ્વજ્જામિ, સિદ્ધા શરણું પવ્વજ્જામિ, સાહુશરણું પવ્વજ્જામિ, કેવળી પન્નતો ધમ્મો શરણું પવ્વજ્જામિ. એ ચાર (મંગલિક, ઉત્તમ) શરણાં કરે જેહ, ભવ

સાગરમાં ન બુડે તેહ, સકળ કર્મનો આણે અંત, મોક્ષતણાં સુખ લહે અનંત, ભાવ ધરીને જેહ ગુણ ગાય, તેહ જીવ તરિને મુગતે જાય, સંસાર માંહી શરણાં ચાર, અવર શરણું નહિ કોય, જે નરનારી શરણ ચાર આદરે, તેને અક્ષય અવિચળ પદ હોય; અંગુઠે અમૃત વસે, લબ્ધિ તણો ભંડાર; ગુરૂગૌતમને સમરીએ તો, મન વાંછિત ફળ દાતાર.

પછી " ઇચ્છામિ પડિકમીઉં, જોમે દેવસિયો, અઇયારો કઓ "થી જાવ તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં સુધીનો પાઠ કહેવો.

પછી "ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં ઇરિયાવહિઆએ" થી જાવ તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં સુધીનો પાઠ કહેવો.

સમણસૂત્ર (શ્રમણ સૂત્ર.)

☞ આ પાંચ સમણ સૂત્ર સાધુ મુનિરાજને વિશેષે કરીને આલોચવાનાં છે, પડિમાધારી શ્રાવકને

દેશથી અને પોષધાદિક વ્રત કરનારને પણ આલોચવાં જોઇએ. બીજાઓને ભાવનારૂપ છે તેથી અત્રે લખ્યાં છે. કેટલાક તેનો ઉપયોગ કરે છે અને કેટલાક નથી કરતા માટે ગુરૂ આમન્યાગ મુજબ કરવું.

ઉભા થઇ વંદનાકરી સમણ સૂત્રની આજ્ઞા માગવી.

સમણુસૂત્ર પહેલું.

ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં, પગામસિજ્જાએ, નિગામસિજ્જાએ, સંથારાઉવટ્ટણાએ, પરિયટ્ટણાએ, આંઉંટ્ટણાએ, પસારણાએ, છપ્પઇસંઘટ્ટણાએ, કુઇએ, કક્કરાઇએ, છીએ, જંભાઇએ, આમોસે, સસરખામોસે, આઉલ માઉલાએ, સુવણવત્તીયાએ, ઇત્થિ વિપરિયાસિયાએ, દિઠિવિપિરિયા સિયાએ, મણવિપરિયાસિયાએ, પાણભોયણવિપરિયાસિયાએ, જોમેદેવસિઓ, અઇયારોકઓ, તસ્સમિચ્છામી દુક્કડં.

સમણસૂત્ર બીજું.

પડિક્કમામિ, ગોયરગચરિયાએ, ભિખ્ખા- ચરિયાએ, ઉગ્ઘાડકવાડ ઉગ્ઘાડણાએ, સાણા- વછાદારા, સઘંટ્ટણાએ, મંડિપાહુડિયાએ, બલિ- પાહુડિયાએ, ઠવણા પાહુડિયાએ, સંકિએ, સહસ્સાગારે, અણેસણાએ, પાણેસણાએ, આણુ- ભોયણાએ, પાણભોયણાએ, બીયભોયણાએ, હરિયભોયણાએ, પછાકમ્મિયાએ, પુરેકમ્મિ- યાએ, અદિઠહડાએ, દગ્ગસંસઠહડાએ, રય- સંસઠહડાએ, પારિસાડણિયાએ, પારિઠાવણિ- યાએ, ઊહાસણભિખ્ખાએ, જંઊગ્ગમેણં, ઉ- પાયણેસણાએ, અપડિસુદ્ધં, પડિગાહિયં, પરિ- ભુત્તંવા જંનપરિઠવિયં, તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

સમણસૂત્ર ત્રીજું.

પડિક્કમામિ, ચાઊકાલં સઝ્ઝાયસ્સ અકર- ણા એ, ઉભયકાલં ભંડોવગરણસ્સ, અપડિ-

લેહણયાએ, દુપડિ લેહણયાએ, અપ્પમજ્જ-
ણાએ, દુપ્પમજ્જણાએ. અઇક્કમે, વઇક્કમે,
અઈયારે, અણાયારે, જોમેદેવસિઓ, અઇયારો-
કઓ, તસ્સમિચ્છામી દુક્કડં.

સમણસૂત્ર ચોથું.

પડિક્કમામિ એગવિહે અસંજમે; પડિ-
ક્કમામિ દોહિંબંધણેહિં, રાગબંધણેણં, દોષ-
બંધણેણં; પડિક્કમામિ તિહિંદંડેહિં, મણદં-
ડેણં, વયદંડેણં, કાયદંડેણં; પડિક્કમામિ તિ-
હિંગુત્તિહં, મણગુત્તિએ, વયગુત્તિએ, કાયગુ-
ત્તિએ; પડિક્કમામિ તિહિંસલ્લેહિં, માયાસ-
લ્લેણં, નિયાણસલ્લેણં, મિછાદંસણસલ્લેણં;
પડિક્કમામિ તિહિંગાર વેહિં, ઇઢ્ઢિગારવેણં,
રસગારવેણં, સાયાગારવેણં; પડિક્કમામિતિહિં
વિરાહણાએ, નાણવિરાહણાએ, દંસણ વિરાહ-
ણાએ, ચરિત્ત વિરાહણાએ; પડિક્કમામિ ચ-

ઉહિં કસાએહિં, કોહકસાએણં, માણકસાએણં, માયાકસાએણં, લોભકસાએણં; પડિક્કમામિ ચઊહિં સન્નાહિં, આહારસન્નાએ, ભયસન્નાએ, મેહુણસન્નાએ, પરિગ્ગહસન્નાએ; પડિક્કમામિ ચઊહિં વિકહાહિં, ઇથ્થિકહાએ, ભત્તકહાએ, દેસકહાએ, રાયકહાએ; પડિક્કમામિ ચઊહિં-ઝઝાણેહિં, અટ્ટેણં ઝઝાણેણં, રૂદ્દેણં ઝઝાણેણં, ધમ્મેણં ઝઝાણેણં, સુક્કેણં ઝઝાણેણં; પડિક્કમામિ પંચહિં કિરિયાહિં, કાઇયાએ, અહિગરણિયાએ, પાઉસિયાએ; પારિતાવણીયાએ, પાણાઇવાય કિરિયાએ; પડિક્કમામિ પંચહિં કામ ગુણેહિં, સદ્દેણં, રૂવેણં, ગંધેણં, રસેણં, ફાસેણં; પડિ-ક્કમામિપંચહિં મહવ્વએહિં, સવ્વાઓપાણા-ઇવાયાઓવેરમણં, સવ્વાઓ મુસાવાયાઓ વેર-મણં, સવ્વાઓ અદિન્નાદાણાઓવેરમણં, સવ્વા-ઓ મેહુણાઓવેરમણં; સવ્વાઓ પરિગ્ગહા-

ઓવેરમણં, પડિક્કમામિ પંચહિંસમિએહિં, ઇરિયાસમિયે, ભાસાસમિએ, એસણાસમિએ, આયાણભંડમત્તનિખ્ખેવણા સમિએ, ઉચ્ચાર પાસવણ ખેલજલ્લસંઘાણ પારિઠાવણિયાસમિએ; પડિકમામિ છહિંજીવનિકાએહિં, પુઢવિકાએણં, આઉકાએણં, તેઉકાએણં, વાઉકાએણં, વણ- સ્સઇકાએણં, તસ્સકાએણં; પડિક્કમામિ છહિં- લેસાંહિં, કિન્હલેસાએ, નિલલેસાએ, કાઉલે- સાએ, તેઉલેસાએ, પમ્હલેસાએ, સુક્કલેસાએ; પડિક્કમામિ સતહિંભયઠાણેહિં, અઠહિંમય- ઠાણેહિં; નવહિંબંભચેરગુત્તિહિં; દસવિહેસમ- ણધમ્મે; ઇક્કારસહિં ઉવાસગપડિમાહિં; બાર- સહિં ભિખ્ખુપડિમાહિં; તેરસહિંકિરિઆઠાણે- હિં; ચઉદસહિં ભૂયગામેહિં; પન્નરસહિં- પરમાહમ્મિએહિં; સોલસહિં ગાહાસોલસએ- હિં; સત્તરસવિહેઅસંજમેહિં; અઠારસવિહે

અબંભેહિં; એગુણવિસાએ નાયઝ્ઝયણેહિં; વિસાએઅસમાહિઠાણેહિં; એગવિસાએ સબલેહિં; બાવિસાએ પરિસહેહિં; તેવિસાએસુયગડઝ્ઝયણેહિં; ચઉવીસાએદેવેહિં; પંચવીસાએ ભાવણાહિં; છવીસાએ દસાકપ્પવવહારણં ઉદેસણકાલેણં; સત્તાવીસાએ અણગારગુણેહિં; અઠાવીસાએ આયારપ્પ કપ્પેહિં; એગુણતીસાએ પાવસુયપ્પસંગેહિં; તીસાએ માહામોહણીઠાણેહિં; એગતિસાએ સિદ્ધાઇગુણેહિં; બત્તીસાએ જોગસંગહેહિં; તેતિસાએ આસાયણાએ; અરિહંતાણં આસાયણાએ, સિદ્ધાણં આસાયણાએ, આયરિયાણં આસાયણાએ, ઉવઝ્ઝાયાણં આસાયણાએ, સાહુણં આસાયણાએ, સાહુણીણં આસાયણાએ, સાવયાણં આસાયણાએ, સાવિયાણં આસાયણાએ, દેવાણં આસાયણાએ, દેવીણં આસાયણાએ, ઇહલોગ-

સ્સ આસયણાએ, પરલોગસ્સઆસાયણાએ, કેવળીણું આસાયણાએ, કેવલીપન્નત્તસ્સ ધમસ્સ આસાયણાએ, સદેવમણુંયા સૂરસ્સ લોગસ્સ આસાયણાએ, સ૦વપાણ ભૂય જીવ સતાણું કાલસ્સ આસાયણાએ, સુયસ્સ આસાયણાએ, સુયદેવયાએ આસાયણાએ, વાયણારિયસ્સ આસાયણાએ, જંવાઈદ્ધં, વચ્ચામેલીયં, હીણખરં, અચ્ચખરં, પયહીણં, વિણયહીણં, જોગહીણં. ઘોસહીણં, સુઠુદિન્નં, દુઠુપડિછિયં, અકાલેકઓ સઝઝાઓ, કાલેનકઓ સઝઝાઓ, અસઝ્ઝાઇએ સઝ્ઝાઇયં, સઝઝાઇએનસઝઝાઈયં, તસ્સમિચ્છામિ દુકકડં.

સમણસૂત્ર પાંચમું.

નમો ચઉવીસાએ તિથ્થયરાણં, ઉસભાઈ મહાવીર પજજવસણાણં, ઇણમેવનિગ્ગંથંપાવ-

યણં, સચ્ચં અણુત્તરં, કેવળીયં પડિપુન્નં, નેયાઉયં, સસુદ્ધં, સલ્લકત્તણં, સિદ્ધિમગ્ગં, મુત્તિમગ્ગં, નિજ્જાણમગ્ગં, નિવ્વાણમગ્ગં, અવિતહમવિસંધિં, સવ્વદુક્ખપ્પહિણમગ્ગં, ઇથ્થંઠિયાજીવા સિઝ્ઝંતિ, બુઝ્ઝંતિ, મુચ્ચંતિ, પરિનિવ્વાયંતિ, સવ્વદુક્ખણમંતં કરંતિ, તં-ધમ્મંસદ્દહામિ, પત્તિયામિ, રાયામિ, ફાસેમિ, પાલેમિ, અણુપાલેમિ, તંધમ્મંસદ્દહંતો, પતિયંતો, રોયંતો ફાસંતો; પાલંતો, અણુપાલંતો, તસ્સધમ્મસ્સ કેવળીપન્નતસ્સ, અભ્ભુઠિઓમિ, આરાહણાએ વિરઓમિ, વિરાહણાએ, અસંજમં, પરિયાણામિ, સંજમંઉવસંપજામિ, અબંભંપરિયાણામિ, બંભંઉવસં પજામિ, અકપ્પંપરિયાણામિ, કપ્પંઉવસંપજામિ, અન્નાણં પરિયાણામિ, નાણંઉવસંપજામિ, અકિરિયં પરિયાણામિ, કિરિયં ઉવસં પજામિ મિછત્તં

પરિયાણામિ, સમ્મતં ઉવસંપજ્જામિ, અબોહિં પરિયાણામિ, બોહિં ઉવસંપજ્જામિ, અમગ્ગં પરિયાણામિ, મગ્ગં ઉવસંપજ્જામિ, જં સંભરામિ, જં ચન સંભરામિ, જં પડિક્કમામિ, જં ચનપડિક્કમામિ, તસ્સ સવ્વસ્સ દેવસિયસ અઇયારસ્સ પડિક્કમામિ, સમણોહં સંજયવિરય પડિહય પચ્ચખ્ખાય, પાવકમ્મે અનિયાણો, દિઠિસંપન્નો, માયામોસં, વિવજ્જઓ, અઠ્ઠાઇજેસુદીવસમુદ્દેસુ, પન્નરસ્સકમ્મભૂમિસુ જાવંતિકેઇ સાહુ, રયહરણગુછગ્ગપડિગ્ગહધારા, પંચ મહવ્વયધારા, અઠારસ્સ સહસ્સસીલંગરથધારા, અખ્ખયઆયારચરિત્તા તે સવ્વે સિરસામણસા, મથ્થએણવંદામિ ॥ ૫ ॥

સમણસૂત્ર સમાપ્ત.

* ખામણા (ક્ષમાપના)

ઉભા થઇ વિનય સહિત ખામણાની આજ્ઞા માગવી.

પહેલા ખામણા.

નમો અરિહંતાણં, નમો સિદ્ધાણં, નમો

---

* ક્ષમાપના ઉપરથી ' ખામણાં ' નામ આપેલું છે, કેટલાક તેને ' વંદણાઓ ' પણ કહે છે. પરંતુ આ ચોથા આવશ્યકની યોજના પાપ-દોષોની ક્ષમાપના માટે કરવામાં આવેલી હોવાથી 'ખામણાં' નામ યોગ્ય જણાય છે. ખામણાં-વંદણાઓ દરેક ગચ્છમાં જૂદી જૂદી રીતે બોલાય છે. આ ખામણાં કચ્છ—દેશલપુર નિવાસી શા. ઉમરશી કાનજીએ લખી મોકલેલાં તે તેમની ઇચ્છા અનુસાર શુદ્ધ કરીને છાપ્યાં છે.

આયરિયાણં, નમો ઉવજ્ઝાયાણં, નમો લોએ સવ્વસાહૂણં:

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું, અરિહંતાણં કહેતાં અરિહંત દેવજી મહારાજને. તે અરિહંતદેવજી મહારાજ જઘન્યપદે વીસ છે, તેમનાં નામ કહુંછું: ૧ શ્રી સીમંધર સ્વામી, ૨ શ્રી જુગમંધર સ્વામી, ૩ શ્રી બાહુસ્વામી, ૪ શ્રી સુબાહુ સ્વામી, ૫ શ્રી સુજાતસ્વામી, ૬ શ્રી સ્વયંપ્રભસ્વામી, ૭ શ્રી રૂષભાનન સ્વામી, ૮ શ્રી અનંતવીર્ય સ્વામી, ૯ શ્રી સુરપ્રભસ્વામી, ૧૦ શ્રી વિશાળપ્રભસ્વામી, ૧૧ શ્રી વજ્રધરસ્વામી, ૧૨ શ્રી ચંદ્રાનન સ્વામી, ૧૩ શ્રી ચંદ્રબાહુ સ્વામી, ૧૪શ્રી ભુજંગદેવ સ્વામી, ૧૫ શ્રી ઇશ્વરસ્વામી, ૧૬ શ્રી નેમપ્રભસ્વામી, ૧૭ શ્રી વિરસેનસ્વામી, ૧૮ શ્રી મહાભદ્રસ્વામી, ૧૯ શ્રી દેવજ-

સસ્વામી, ૨૦ શ્રી અજીતવીર્ય સ્વામી. તે દેવાધિદેવજી મહારાજ કેવા છે? કંચનવરણી કાયા છે, પાંચસેં ધનુષની ઉત્કૃષ્ટી અવગાહના છે, ચોરાસી લાખ પૂર્વનું ઉત્કૃષ્ટુ આયુષ્ય છે, વજ્ર ઋષભનારાચ સંઘયણ છે, સમચોરસ સંઠાણ છે, એક હજાર આઠ ઉત્તમ લક્ષણના ધરણહાર છે, ઉપન્નનાણં દંસણ ધરા, અરહા-જિણ કેવળી, સર્વ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવ જાણે દેખેછે,એવા જઘન્ય તીર્થંકર વીશછે, વિહરમાન ઉત્કૃષ્ટા હોય તો એકસોને સીતેર; તે તીર્થંકર દેવજી મહારાજ કેવા છે? ચોસઠ ઇંદ્રના પૂજનીય છે, વંદનીય છે,અર્ચનીય છે, સ્મરણીય છે, ત્રણ લોકના નાથ છે, સકલ લોકના સ્વામી છે,"માહણો–માહણો" શબ્દના પ્રકાશણહાર છે, * બાર ગુણે કરી સહિત છે,

* ૮ પ્રાતિહાર્ય અને ૪ અતિશય એ બાર

અનંતું જ્ઞાન છે, અનંતું દર્શન છે, અનંતું ચારિત્ર છે, અનંતો તપ છે, અનંતું બલ, વીર્ય, પુરૂષકાર, પરાક્રમ, શક્તિના ધરણહાર છે, અશોક વૃક્ષ છાયા કરે, સ્ફટીક રત્નમય સિંહાસન શોભે, શ્વેત ચામર વીંઝાય, ધર્મ ધ્વજ, ધર્મ ચક્ર, પાય પીઠ, દેવ દુદુંભીઅને ત્રણ છત્રે કરી બીરાજમાન, ચોત્રીસ અતિશયે કરી સહિત, પાંત્રીશ પ્રકારની સત્યવાણીના બોલણહાર—એવા શ્રી અરિહંત દેવજી મહારાજ હમણાં શ્રી પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે બીરાજે છે. જઘન્ય બે ક્રોડ કેવળી,

---

ગુણ. અશોકવૃક્ષ, અચિત્ત પુષ્પ સમૂહ, દેવધ્વનિ, ચામરયુગલ, ઉત્તમ આસન, ભામંડળ, દુદુંભિ, ત્રણ છત્ર એ આઠ પ્રાતિહાર્ય અને અપાયાપગમ (ઉપ. દ્રવનો નાશ), જ્ઞાન, પૂજા અને વચન એ ચાર અતિશય.

ઉત્કૃષ્ટા નવ ક્રોડ કેવળી, તે સ્વામિનાથ ચાર ઘન ઘાતિયાં કર્મ ખપાવી અનંતુ કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન પામ્યા છે, બાકીનાં વેદનીય, આયુષ્ય, નામ અને ગોત્ર એ ચાર બળી દોરડી સમાન રહ્યાં છે, તે આયુષ્યને અંત્યે ખપાવી મોક્ષ જવાના કામી થકા વિચરે છે. એવા શ્રી અરિહંતદેવજી મહારાજ ! તમારા ગુણ તો અનંતા છે. કહ્યામાં ન આવે, ઉપમા દીધામાં ન આવે, તમારા સંબંધી, તમારા માર્ગ સંબંધી, તમારા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ સંબંધી આજના દિવસ પર્યંત અવિનય, અભક્તિ, આશાતના, અપરાધ કીધો હોય તો વારંવાર ખમાવું છું. (તિખ્ખુતાનો પાઠ ત્રણ વાર ભણી વંદણા કરી ખમાવવું.)

બીજા ખામણાં.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું, સિદ્ધાણં કહેતાં સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજને, તે સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજ પંદરે ભેદે સિધ્યા, તે પંદર ભેદનાં નામ કહું છું: તીર્થ સિદ્ધા, અતીર્થ સિદ્ધા, તીર્થંકર સિદ્ધા, અતીર્થંકર સિદ્ધા, સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધા, પ્રત્યેકબુદ્ધસિદ્ધા, બુધબોહીય સિદ્ધા, સ્વલિંગ સિદ્ધા, અન્ય લિંગ સિદ્ધા, સ્ત્રી લિંગ સિદ્ધા, પુરૂષલિંગ સિદ્ધા, નપુંસકલિંગસિદ્ધા, ગૃહસ્થલિંગસિદ્ધા, એક સિદ્ધા, અનેક સિદ્ધા: હવે વર્તમાન ચોવીશીએ તીર્થંકર દેવો સિદ્ધ થયા તેમનાં નામ કહું છું: ૧ શ્રી ઋષભદેવ સ્વામી, ૨ શ્રી અજિતનાથ સ્વામી, ૩ શ્રી સંભવનાથ સ્વામી, ૪ શ્રી અભિનંદન સ્વામી, ૫ શ્રી સુમતિનાથ સ્વામી, ૬ શ્રી પદ્મપ્રભ સ્વામી,

૭ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ સ્વામી, ૮ શ્રી ચંદ્રપ્રભ સ્વામી, ૯ શ્રી સુવિધિનાથ સ્વામી, ૧૦ શ્રી શિતલનાથસ્વામી, ૧૧ શ્રી શ્રેયાંસનાથસ્વામી, ૧૨ શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી, ૧૩ શ્રી વિમલનાથ સ્વામી, ૧૪ શ્રી અનંતનાથસ્વામી, ૧૫ શ્રી ધર્મનાથસ્વામી, ૧૬ શ્રી શાંતિનાથસ્વામી, ૧૭ શ્રી કુંથુનાથસ્વામી, ૧૮ શ્રી અરનાથ-સ્વામી, ૧૯ શ્રી મલ્લિનાથસ્વામા, ૨૦ શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી, ૨૧ શ્રી નમિનાથસ્વામી, ૨૨ શ્રી નેમનાથસ્વામી, ૨૩ શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી, ૨૪ શ્રી મહાવીરસ્વામી: એ ચોવીશી આદિ લઇને પૂર્વે અતીતકાલે અનંતી ચોવીશીએ સીઝી બુઝયા, સકલકાર્યની સિદ્ધિ કરી, આઠ કર્મ ખપાવી, મોક્ષપુર પાટણને વિષે પધારી, મુક્તિશિલા વિષે પહોંચ્યા છે. તે મુક્તિશિલા કેવી છે ? પીસ્તાલીશ લાખ જોજનની લાંબી

ને પહોળી છે; તેની પરિધિ (પરિઘ) એક ક્રોડ બેંતાલીશ લાખ ત્રીશ હજાર બસેં ઓગણ-પચાશ જોજનની ઝાઝેરી છે; વચમાં આઠ જોજનની જાડી છે; એકેકું પ્રદેશ હાયમાન કરતાં છેલ્લે માંખીની પાંખ થકી પાતળી છે; ચત્તા છત્રને આકારે છે; શ્વેત ઉજળી છે; પંચાયન શંખ સરીખી છે; અર્જુન સોનાની છે; ગઠારી મઠારી એક પિંડ છે; આકતુલ, સરસવનું ફુલ :અને માખણના પીંડ થકી અનંતગુણો અધીકો સુંહાળો ફરસ છે; જાઈ, જુઇ, ચંપેલી, ચંપો, મોગરો, કેવડો, કેતકી, માલતી, ગુલાબ, કેસર, ચંદન અને કસ્તુરીની સુગંધ થકી અનંતગુણી અધીકી સુગંધ છે. તે ઉપરે એક જોજનનો ક્ષેત્ર છે, તેના છેલા ગાઉના છઠા ભાગે શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજી મહા-રાજ નિરંજન નિરાકાર બીરાજે છે. તે

શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજની અવગાહના જઘન્ય એક હાથ ને આઠ અંગુલની, મધ્યમ ચાર હાથ ને સોળ અંગુલની, ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ-સો તેત્રીશ ધનુષ્ય અને બત્રીશ અંગુલની છે. એક સિદ્ધ ત્યાં અનેક સિદ્ધ રહ્યા છે, અનેક સિદ્ધ ત્યાં એક સિદ્ધ રહ્યા છે; એકત્રીશ ગુણે કરી સહિત છે, તે સ્વામિને જન્મ નહિ,જરા નહિ, મરણ નહિ, રોગ નહિ, શોક નહિ, સંયોગ નહિ, વિયોગ નહિ, કર્મ નહિ, કાયા નહિ, ભુખ નહિ, તૃષા નહિ, મોહ નહિ, માયા નહિ, સદાએ સાશ્વત સુખ પામ્યા છે. એવા શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજ અતીત-કાળે અનંતા થયા, વર્તમાન કાળે સંખ્યાતા છે, આાગમીકાળે અનંતા હોશે; દ્રવ્ય થકી સિદ્ધ અનંતા, ક્ષેત્ર થકી પીસ્તાલીશ લાખ જોજન પ્રમાણે, કાળ થકી આદિ અંત રહિત,

ભાવ થકી અવર્ણે, અગંધે, અરસે, અફાસે, અમૂર્ત, ગુણ થકી અનંતુ કેવળજ્ઞાન, કેવલ દર્શન પામ્યા છે. એવા શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજ! તમારા ગુણ તો અનંતા છે, કહ્યા- માં ન આવે, ઉપમા દીધામાં ન આવે, તમારા સંબંધી, તમારા માર્ગ સંબંધી, તમારા જ્ઞાન, દર્શન, સંબંધી આજના દિવસ પર્યંત અવિનય, અભકિત, આશાતના, અપરાધ, કીધો હોય તો વારંવાર ખમાવુ છુંઃ (પૂર્વની પેરે વંદણા કરી ખમાવવું)

ત્રીજા ખામણાં.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું, આયરિયાણું કહેતાં આચાર્યજી મહારાજને, તે આચાર્યજી મહારાજ કેવા છે ? છત્રીશ ગુણે કરી સહિત છે. તે છત્રીશ ગુણનાં નામ કહું છુંઃ પાંચ

ઇંદ્રિય સંવરણો, નવવિધ બ્રહ્મચર્ય ધરે, ચાર કષાય મુકે, એ અઢાર ગુણે કરી હોય સંજુત્તો, પંચ મહવય ધરે, પાંચ આચાર પાલણ સમરતો, પાંચ સમિતિએ સમિતા, ત્રણ ગુપ્તિએ ગુપ્તા, એ છત્રીસ ગુણે કરી સહિત ગુરૂ મુજ હોય; આઠ સંપદાના ધરણહાર છેઃ આચાર સંપદા, શ્રુત સંપદા, શરીર સંપદા, વચન સંપદા, વાયણા સંપદા, મતિસંપદા, પઉગ સંપદા, સંગ્રહ સંપદાઃ એ આઠ સંપદાના ધરણહાર છે, ઉદાર ઘોર ગુણના ધરણહાર છે, ઘોર બ્રહ્મચર્યના પાલણહાર છે, 'શરીરના ઉંચ ગુણે કરી સહિત છે, જાઇં સંપન્ના, કુલસંપન્ના, બળસંપન્ના, રૂપસંપન્ના, વિનયસંપન્ના, નાણ સંપન્ના, દર્શન સંપન્ના, ચારિત્ર સંપન્ના, લજા સંપન્ના, લાઘવ સંપન્ના, ઉયંસી, તેયંસી, વચસી, જસંસી, જીયકોયા, જીય-

માણા, જીયમાયા, જીય લોભા, જીય નીંદ્રા, જીયંદીઆ, જીયપરીસહા, જીત્તીયાસ મરણુ ભએ વીપ મુકા, બહુ સુયા, બહુ-પરિવારા, જાવ કુંતિયાવણિય ભુયા, સંજમેણુ, તવસા, અપાણું ભાવે માણે વિહરંતિ. એવા શ્રી આચાર્યજી મહારાજ ! તમારા ગુણુ તો અનંતા છેઃ કહ્યામાં ન આવે, ઉપમા દીધામાં ન આવે, તમારા જ્ઞાન, દર્શન, તપ, ચારિત્ર સંબંધી : આજના દિવસપર્યંત અવિનય, અભક્તિ, આશાતના, અપરાધ કીધો હોય તો વારંવાર ખમાવું છું, (પૂર્વની પેઠે વંદણા ત્રણ વાર કરવી.)

ચોથા ખામણાં.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છુ, ઉવજ્ઝા-યાણું કહેતાં ઉપાધ્યાયજી મહારાજને. તે ઉ-

પાધ્યાયજી મહારાજ કેવા છે ? * પચીશ ગુણે કરી સહિત છે, સૂત્રસિદ્ધાંત પોતે ભણે છે અને બીજાને ભણાવે છે; અગીઆર અંગ, બાર ઉપાંગ, ચારમૂલ, ચાર છેદ, એ એકત્રીશ અને આવશ્યક મળી બત્રીશ સૂત્ર છે. હવે અગીઆર અંગનાં નામ કહું છું: ૧ આચારાંગ, ૨ સુયગડાંગ, ૩ ઠાણુાંગ, ૪ સમવા-

---

* ૧૧ અંગ, ૧૨ ઉપાંગ,એ ૨૩ પોતે ભણે અને બીજાને ભણાવે,ચરણ સિત્તરી અને કરણસિત્તરી એ બે શુદ્ધ રીતે પાળે. ચરણ સિત્તરીઆ પ્રમાણે:- મહાવ્રત (૫), શ્રમણધર્મ (૧૦), સંયમ(૧૭), વૈયાવૃત્ય (૧૦), બ્રહ્મગુપ્તિ (૯), જ્ઞાનત્રિક (૩), તપ (૧૨), કષાય નિગ્રહ (૪). હવે કરણસિત્તરીઆ પ્રમાણે:- પિંડવિશુદ્ધિ (૪), સમિતિ (૫), ભાવના (૧૨), પડિમા (૧૨), ઇંદ્રિયનિરોધ (૫),પ્રતિલેખના (૨૫), ગુપ્તિ (૩), અભિગ્રહ (૪).

યાંગ, ૫ ભગવતીજી, ૬ જ્ઞાતાજી, ૭ ઉપાસક દશાંગ, અંતગડદશાંગ, ૯ અનુત્તરોવવાઇ, ૧૦ પ્રશ્ન વ્યાકરણ. ૧૧ વિપાક, હવે બાર ઉપાંગનાં નામ કહું છું: ૧ ઉવવાઈ, ૨ રાયપસેણી, ૩ જીવા ભિગમ, ૪ પન્નવણાજી, ૫ જંબૂદ્વીપ પ્રજ્ઞપ્તિ, ૬ ચંદ્ર પ્રજ્ઞપ્તિ, ૭ સુર્ય પ્રજ્ઞપ્તિ, ૮ નિરયાવલિયા, ૯ કપીયા, ૧૦ પુપ્ફીયા, ૧૧ પુષ્પચુલીયા, ૧૨ વન્હિદશા. ચાર મુલનાં નામ કહું છું: ૧ ઉત્તરાધ્યયન, ૨ દસવિકાલિક, ૩ નંદી, ૪ અનુયોગ દ્વાર. હવે ચાર છેદનાં નામ કહું છું. ૧ વ્યવહાર, ૨ વેદકલ્પ, ૩ નિસીથ, ૪ દશાશ્રુતસ્કંધ. એમ એકત્રીશ અને બત્રીશમું આવશ્યક. હવે ચૌદ પૂર્વનાં નામ કહું છું: ૧ ઉત્પાદ, ૨ આગ્રાયણી, ૩ વીર્યપ્રવાદ, ૪ આસ્તિનાસ્તિપ્રવાદ, ૫ જ્ઞાનપ્રવાદ, ૬ સત્યપ્રવાદ, ૭ આત્મપ્રવાદ, ૮ કર્મપ્રવાદ, ૯ પ્રત્યાખ્યાન,

૧૦ વિદ્યાપ્રવાદ, ૧૧ કલ્યાણ, ૧૨ પ્રાણાવાય, ૧૩ ક્રિયા વિશાલ, ૧૪ લોક બીંદુસારઃ એ ચૌદે મળી પાંચસેં ધનુષની અવગાહનાવાળા મનુષ્યની વારના સોળહજાર ત્રણસેં ત્યાશી હાથી પ્રમાણ શાહીના ઢગલાથી લિખિત જાણવા. એમ અગીઆર અંગ યાવત્ ચૌદ પૂર્વ સુત્રની પાટી પોતે ભણે, અનેરાને ભણાવે, સાચા સુત્રના ભાખણહાર, વીતરાગ દેવની પેરે ઉપદેશના દેનાર, ડગતાને સ્થીર કરનાર, નવાને ધર્મ પમાડનાર, સંસારથી ઉપરાંઠા, મોક્ષથી સામા, સજઝાય (સ્વાધ્યાય) ધ્યાને કરી લીન, જઘન્ય પહેલા ભવે મોક્ષ જાય, ઉત્કૃષ્ટો ત્રીજો ભવ ઓલંગે નહિ. એવા શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજ! તમારા ગુણ તો અનંતા છે; કહ્યામાં ન આવે, ઉપમા દીધામાં ન આવે, તમારા સંબંધી, તમારા માર્ગ સંબંધી, તમારા જ્ઞાન,

દર્શન, ચારિત્ર અને તપ સંબંધી આજના દિવસ પર્યંત અવિનય, અભક્તિ, આશાતના, અપરાધ થયો હોય તો વારંવાર ખમાવું છું. (પૂર્વની પેરે વંદના ત્રણવાર કરવી.)

પાંચમા ખામણા.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂંછું, લોએ કહેતાં લોક–અઢીદ્વીપને વિષે, સવ્વ સાહૂણં કહેતાં સર્વ સાધુજીને. જઘન્ય બે હજાર ક્રોડ સાધુ સાધવી, ઉત્કૃષ્ટા નવ હજાર ક્રોડ સાધુ સાધવી, તથા મારા ધર્મગુરૂ ધર્માચાર્યજી મહારાજ ગુણવંત, ગુણના ભંડાર, પૂજ્ય મહારાજ શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી * સ્વામી આદિ જે સાધ સાધવી બીરાજે છે તેમને કરૂંછું; તે

*આ જગાએ પોતાના ધર્માચાર્ય મહારાજનું નામ બોલવું.

સ્વામિનાથ કેવા છે ? પાંચ મહાવ્રતના પાલણહાર છે, પાંચ ઇંદ્રિય વશ્ય કરી છે, ચાર કષાયને જીત્યા છે. ભાવસચ્ચે, કરણસચ્ચે, જોગસચ્ચે, મન સમાધારણા, વચસમાધારણા, કાયસમાધારણા, નાણસંપન્ના, દંશણ સંપન્ના, ચારિત્રસંપન્ના, વેદની અઇયાસે, મરણ અઇયાસે, ક્રિયા પાત્ર, ધર્મજાત્ર, પાંચ સમિતિએ સમિતા, ત્રણ ગુપ્તિએ ગુપ્તા, છ કાયના પીયર, છકાયના નાથ, સાત ભયના ટાલણહાર, આઠ મદના ગાલણહાર, નવવાડ વિશુદ્ધ બ્રહ્મચર્યનાપાલક, દશવિધ યતિધર્મના અજવાલક, બારભિખુની પડિમાના જાણ, બારે ભેદે તપસ્યાના કરણહાર, સત્તરે ભેદે સંયમના ધરણહાર, અઢાર ભેદે અબ્રહ્મચર્યના વરજણહાર, વીસ અસમાધિ દોષના ટાલણહાર, એકવીશ સબળા દોષના ટાલણ-

હાર, બાવીશ પરિષહના જીતણહાર, સતાવીશ સાધુજીના ગુણે કરી સહિત, ત્રીશ મહામોહીની સ્થાનકના વરજણહાર, તેત્રીશ આસાતનાના ટાલણહાર, બાવન અનાચીરણ દોષના ટાલણહાર, બેંતાલીશ (પાંચ સડતાલીસ, ઓગણપચાસ, જુમલે) છન્નું દોષ ટાળી આહાર પાણીના લેનાર, સચિત્તના ત્યાગી, અચિત્તના ભોગી, મહાવૈરાગી, પંડિતરાજ, કવિરાજ, મુનિરાજ, ધીરજવંત, લજ્જાવંત, સૂત્ર સિદ્ધાંતના પારગામી, તેડયા આવે નહિ, નોતર્યા જાય નહિ, તલાવે તરસ્યા, વિવાહે ભુખ્યા, કંચન કામિનીથી દૂર, નિર્લોભી, નિર્લાલચુ, સફરી ઝાઝ સમાન, નિર્ગ્રંથ પુરૂષ, તરણતારણી નાવા સમાન, સિંહની પેરે શુરવીર, સાગરની પેરે ગંભીર, ચંદનની પેરે શીતળકારી, સુરજની પેરે ઉદ્યોતના કરણહાર, ત્રિવિધે

ત્રિવિધે વ્રત પચ્ચખ્ખાણના પાલણહાર, એ આદિ લઈને અનેક ગુણે કરી સહિત છો, તમારા ગુણ તો અનંતા છે, કહ્યામાં ન આવે, મળ્યામાં ન આવે, ઉપમા દીધામાં ન આવે, તમારા સંબંધી, તમારા માર્ગ સંબંધી, તમારા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, સંબંધી આજના દિવસ પર્યંત અવિનય, અભક્તિ, આશાતના, અપરાધ, કીધો હોય તો હાથ જોડી, માન મોડી, ત્રણવાર પ્રદક્ષિણા દઇ વારંવાર (ભુજો ભુજો કરી) ખમાવું છું.

છઠ્ઠું ખામણું.

શ્રાવક શ્રાવિકાને ખમાવુંછુ: તે શ્રાવક શ્રાવિકા કેવાં છે? ૧ લે બોલે નવ પદાર્થ, પચીસ ક્રિયાના જાણ છે; ૨ જે બોલે આપદા આવ્યે કોઈની સાજ્ય (સહાય) વાંછે નહિ;

૩ જે બોલે દૃઢ ધર્મી, પ્રીય ધર્મી, મિથ્યાત્વી દેવતાના ડગાવ્યા ડગે નહિ, ચળાવ્યા ચળે નહિ, ધર્મના વિષે શંકા, કંખા, વિતીગિચ્છા રહિત છે; ૪ થે બોલે મિથ્યાત્વીના તપ દેખી ગુણગ્રામ ન કરે, સમ્યગ્દૃષ્ટિના તપ દેખી ગુણ ગ્રામ કરે; ૫ મે બોલે, લધીયઠા, ગ્રહીયઠા, પુછીયઠા, વીણીયઠા, અભીગયેઠા, અસ્થિગંજ પેમાણુ રાગ રત્તા, એતાવતા સુત્ર અર્થના જાણ છે; છઠે બોલે, જેના હાડહાડની મીંજાએ ધર્મનો રંગ લાગ્યો છે, આત્માને વિષે જેહના પ્રદેશ ધર્મથી રંગાણા છે; સાતમેં બોલે પાંચ સાત એકઠા મળી જયાં બેસે ત્યાં એમ કહેજે, "અયમાઉસો ! એવં અઠે, પરમઠે, નીગંથે, પાવયણે, સેહ્રસે અણઠે" ધર્મ છે તે અર્થ છે, બાકી પુત્ર કલત્રાદિક સર્વે અનર્થ છે. આઠમે બોલે, જેનાં હૃદય

સ્ફાટીક રત્ન સરીખાં નિર્મળ છે; નવમેં બોલે ઉદાર ચિત્તના ધણી છે, અવંગુયદારા; કમાડની ભુંગળ ઉઘાડી મુકી છે જેના દાતારપણા માટે; દસમેં બોલે પોતે જે વ્રત પચ્ચખાણ લીધાં હોય તે પાળવાને વિષે ઉદ્યમવંત છે; અગીયારમેં બોલે રાજાદિકના અંતઃપુરને વિષે જાય ત્યાં પ્રતીતકારી છે; બારમે બોલે મહીનામાં ચાર તથા છ પોષાના કરણહાર છે;.;તેરમે બોલે સાધુજી સાધવિજીને ચૌદ પ્રકારનું દાન સુજતું નિર્દોષ પ્રતીલાભવાના કામી છે; ચૌદમે બોલે ત્રણ મનોર્થના ચિંતવનાર છેઃ—કેવારે આરંભ પરિગ્રહ છાંડીશ ? કે વારે મમત્વ છાંડી સંયમ આદરીશ ? કે વારે સંલેખણા--સંથારો કરીશ ? પંદરમે બોલે સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા, એ ચાર તીર્થની વૈયાવૃતના કરણહાર છે;

સોળમે બોલે સુત્ર સિદ્ધાંત સાંભળવાના રસીયા છે, સાંભળ્યાં છે તે ધારવાના અર્થી છે; સત્તરમેં બોલે, બે ટંક આવશ્યક પ્રતિક્રમણના કરણહાર છે, નોકારશી આદિ વ્રત પચ્ચખાણના કરણહાર છે; અઢારમેં બોલે કોઈ નવો મનુષ્ય ધર્મ પામતો હોય તેને સાજ (સહાય) દેવાને વિષે ઉદ્યમવંત છે, ડગતાને સ્થીર કરવાને વિષે ઉદ્યમવંત છે; ઓગણીસમે બોલે સર્વ પ્રાણી ભુત જીવ સત્વને સમાધીના ઉપજાવણહાર છે; વીસમેં બોલે છતી શક્તિએ તપસ્યાના કરણહાર છે; એકવીશમે બોલે છતી શક્તિએ સંલેખણા--સંથારાના કરણહાર છે, દુબળા પાતળા દેખી અનુકંપા આણે છે. એમ આદિ લઈને અનેક ગુણે કરી સહિત છે. એવા શ્રાવકજી ભાઈ અઢીદ્વીપમાં સંખ્યાતા છે, અઢીદ્વીપ બહાર અસંખ્યાતા છે, તે

સર્વને ખમાવુંછું, સાધુજીને વાંદીને ખમાવુંછું, સાધ્વીજીને વાંદીને ખમાવુંછું. શ્રાવિકાને ખમાવુંછું, મારા ઉપકારી પુરૂષને ખમાવુંછું, સમદૃષ્ટી જીવને ખમાવુંછું, ચોરાસી લાખ જીવ યોનિને ખમાવુંછું, સાત લાખ પૃથ્વીકાય, સાત લાખ અપકાય, સાત લાખ વાઉકાય, સાત લાખ તેઉકાય, દસ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય ચૌદ લાખ સાધારણ વનસ્પતિકાય, બે લાખ બેઇંદ્રિય, બે લાખ તેઇંદ્રિય, બે લાખ ચૌઇંદ્રિય, ચાર લાખ દેવતા, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ તિર્યંચ પંચેંદ્રિય, ચૌદ લાખ મનુષ્ય પંચેંદ્રિય એમ સર્વ મળી ચોરાસી લાખ જીવયોનિને ખમાવુંછું, એક ક્રોડ સાડીસતાણું લાખ જીવની કુલ કોડીને ખમાવુંછું.

ખામેમિ સવ્વેજીવા, સવ્વેજીવાવિ ખમંતૂમે;
મિત્તિમે સવ્વભૂએસુ, વૈર મજ્ઝં ન કેણઇ ॥૧॥

એવંમય આલોઇય,નિંદીય ગરહીય દુગંછીયં;
સવ્વતિવિહેણ પડિક્કંતો, વંદામિ--જિણ ચઉ-
વીસં ॥ ૨ ॥

ઇતિ ખામણાં સમાપ્ત ॥ હવે બે વાર ખમાસ-
મણું કહેવું.

ઇતિ ચોથા પ્રતિક્રમણ આવશ્યક સમાપ્ત.

आवश्यक ५ मो.

काउसग्ग.

(ઉભા થઇ પૂર્વની પેઠે પાંચમા આવશ્યકની
આજ્ઞા માગવી.)

દેવસી પ્રાયછીત વિશુદ્ધનાર્થં કરેમિ કાઉસગ્ગં,
નમોઅરિહંતાણંથી નમો લોએ સવ્વ સાહૂણં સુધી
કહેવું ॥૧॥ કરેમીભંતે સામાઇયંથી તે અપ્પાણં

વોસિરામિ સુધી કહેવું ॥ ૨ ॥ ઇચ્છામિઠામિ કાઉ-
સગ્ગથી તે જખંડિયં જંવિરાહિયં તસ્સ મિચ્છામિ-
દુક્કડં સુધી કહેવું ॥ ૩ ॥ તસ્સઉત્તરી કરણેણુંથી
તે અપ્પાણું વોસિરામિ સુધી કહેવું ॥૪॥ (પછી
નીચેનો કાઉસગ્ગ મૌનપણે કરવો.)

ધર્મધ્યાનનો કાઉસગ્ગં.*

શેકંતં, ધમ્મઝાણે ચઉવિહે ચૌપડયારે ॥
પન્નંત્તે તંજહા, આણાવિજયે ॥ ૧ ॥ અવાય
વિજયે ॥ ૨ ॥ વિવાગ વિજયે ॥ ૩ ॥ સંઠાણ
વિજયે ॥ ૪ ॥ ધમ્મસણું ઝાણસ્સ ચત્તારિ

* આઠકોટીવાળા પાંચે પ્રતિક્રમણમાં ધર્મધ્યાનનો
અને તે ન આવડે તો બે લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ કરેછે,
છકોટીવાળા ચાર લોગસ્સનો, પખી પ્રતિક્રમણ વખતે
બાર લોગસ્સનો, ચોમાશી પ્રતિક્રમણ વખતે વીશ
લોગસ્સનો અને સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ વખતે ચાલીશ
લોગસ્સનો કાઉસ્સગ કરે છે.

લખ્ખણા ॥ પન્નતે તંજહા ॥ આણારૂઈ ॥ ॥ ૧ ॥ નિસગ્ગારૂઇ ॥ ૨ ॥ સુત્રરૂઇ ॥ ૩ ॥ ઉવએસરૂઈ ॥ ૪ ॥ ધમ્મસ્સણં ઝાણસ્સ ॥ ચત્તારિ આલંબણા ॥ પન્નત્તે તંજહા ॥ વાયણા ॥ ૧ ॥ પુચ્છણા ॥ ૨ ॥ પરિયટ્ટણા ॥ ૩ ॥ ધમ્મ કહા ॥ ૪ ॥ ધમ્મસ્સણં ઝઝાણસ્સ, ચત્તારી અણુપ્પેહા ॥ પન્નત્તે તંજહા ॥ એગચ્ચાણુપ્પેહા ॥ ૧ ॥ અણીચ્ચાણુપ્પેહા ॥૨॥ અસરણાણુપ્પેહા ॥ ૩ ॥ સંસારાણુપ્પેહા ॥૪॥

એ બોલ બોલસ દેવસીનું પ્રતિક્રમણ કરતાં કહેવા અને રાત્રિના પ્રતિક્રમણમાં એ સિવાય નીચેના બાર બોલ વધારે કહેવા.

અણસણ ॥ ૧ ॥ ઉણોદરી ॥ ૨ ॥ વિતીસંક્ષેપ ॥ ૩ ॥ રસપરિત્યાગ ॥ ૪ ॥ કાયાકલેસ ॥ ૫ ॥ ઇંદ્રિયપરિસંલિનતા ॥ ૬ ॥ પ્રાયશ્ચિત ॥ ૭ ॥ વિનય ॥ ૮ ॥ વૈયાવચ્ચ ॥ ૯ ॥ સં-

જ્ઝાય ॥ ૧૦ ॥ ધ્યાન ॥ ૧૧ ॥ વીઉસ્સગનામા કાઉસ્સગ્ગં ॥ ૧૨ ॥

એ રીતે કાઉસગ્ગ કરવો તે ન આવડતો હોવ તો બે લોગસ્સનો કાઉસગ્ગં કરવો ને નમોકાર એક ગણીને પારવો. પછી લોગસ્સનો પાઠ ભણી બે વાર ઈચ્છામિ ખમાસમણા કહેવાં.

ઇતિ પાંચમો કાઉસગ્ગં આવશ્યક સમાપ્ત

પહેલે સામાયિક, બીજે ચઉવીસંથો, ત્રીજે વંદણા, ચોથે પ્રતિક્રમણ, પાંચમે કાઉસ્સગ્ગ, એ પાંચે આવશ્યક પુરા થયા. હવે છઠ્ઠે પચ્ચખાણ.

☛ અહીં ઉભા થઇ ગુરૂ સમીપે બે હાથ જોડી સવિનય વંદણા કરી છઠ્ઠા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી. ત્યાર પછી ગુરૂ મહારાજ! ચઉવિહારનાં પચ્ચખાણ કરાવશોજી એમ ભક્તિપૂર્વક કહેવું.

અને કદી ગુર્વાદિ ન હોય તો કોઈ વડેરા શ્રાવક પાસેથી અથવા તો પોતાની મેળે ચઉવિહારનાં પચ્ચખાણ કરવાં. ત્યાર પછી નીચે મુજબ પાઠ ભણવોઃ-

પહેલે સામાયિક, બીજે ચઉવીસંથ્થો, ત્રીજે વંદણા, ચોથે પ્રતિક્રમણ, પાંચમે કાઉસગ્ગ, છઠ્ઠે પચ્ચખાણ, એ છ આવશ્યક પુરા થયા; તેને વિષે ગાથા, પદ, અક્ષર, કાનો, માત્રા, મીંડું, હ્રસ્વ, દિર્ઘ, ઓછું અધીક, વિપરીત, ભણાયું. ગણાયું, ચિંતવાણું હોય તો, શ્રી કેવળી ભગવંતની સાખે મિચ્છામિ દુક્કડં.

મીથ્યાત્વનું પ્રતિક્રમણ, અવ્રતનું પ્રતિક્રમણ, પ્રમાદનું પ્રતિક્રમણ, કષાયનું પ્રતિક્રમણ, અશુભયોગનું પ્રતિક્રમણઃ એ પાંચે પ્રતિક્રમણ, દોષ ટાળી સમી રીતે પ્રતિક્રમ્યાં

ન હોય તો કેવળી ભગવંતની શાખે મિચ્છા-મિ દુક્કડં.

ગયા કાળનું પ્રતિક્રમણ, વર્તમાનકાળનું સામાયિક, આવતા કાળનાં પચ્ચખાણઃ એ ત્રણે કાળ સંબંધી કિંચિત્ માત્ર પાપ, દોષ લાગ્યો હોય તો અરિહંત, કેવળી, ભગવંતની શાખે મિચ્છામિ દુક્કડં. કરેમિ મંગળં થઇ થુય મંગળં. હવે અહિંયા ત્રણ વખત નમો-થ્થુણં સંપૂર્ણ બોલવું.

*** આ પાંચ આવશ્યકમાં જ્ઞાનાચાર, દર્શ-નાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચારઃ એ ચારની આલોચના કીધી તેથી પ્રતિક્રમણ પુરૂં થયું પરંતુ પાંચમો વીર્યાચાર હોવાથી તે સંબં-ધમાં આ છઠ્ઠા આવશ્કમાં પચ્ચખાણ કર-વાનાં છે.

आवश्यक ६ ह्रो:

पच्चक्खाण (प्रत्याख्यान)

પચ્ચખાણ પહેલું નોકારશીનું.

સુરઉગ્ગએ, નમોકાર સહિયં, પચ્ચખામિ, ચઉવિહં, પિઆહાર, અસણં, પાણં, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નથણા ભોગેણં, સહસાગારેણું, અપ્પાણં વોસિરામિ ॥

પચ્ચખાણ બીજું--પોહોરશીનું.

સુરઉગ્ગએ, પોરસિયં, પચ્ચખામિ–ચઉવિહં, પિઆહાર અસણં, પાણં, ખાઈમં, સાઈમં–અન્નથણા ભોગેણં--સહસાગારેણં-પછન્નકાલેણં-દિસામોહેણં-સાહુવયણેણં, સવ્વસમાહિવત્તીયા ગારેણં–અપ્પાણં વોસિરામિ.

પચ્ચખાણુ ત્રીજું-મધ્યાનનું.

સુરઉગ્ગએ પુરિમઢં પચ્ચખામિ—ચઉવિહં, પિઆહારં, અસણું, પાણું, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નથણા ભોગેણં, સહસાગારેણં, પછન્ન કાલેણં, દિસામોહેણં, સાહુવયણેણ, મહુત્તરાગારેણં, સવ્વ સમાહિવત્તિયા ગારેણં, અપ્પાણું વોસિરામિ.

પચ્ચખાણુ ચોથું દુવિહારનું.

એકટાણા ઉપરાંત, દુવિહં, પિ આહારં, પચ્ચખામી, અસણં, ખાઇમં, અન્નથણા ભોગેણં, સહસાગારેણં, સાગારી અગારેણં, આઉટ્ટણ પસારેણં, ગુરૂ અભુઠાણેણં, પરિઠાવણિયા ગારેણં, મહુત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિગારેણં, વોસિરામિ.

પચ્ચખાણ પાંચમું આંબેલનું.

આયં બીલં વીહું પચ્ચખામિ, તિવિહં, ચઉવીહું, પીઆહારં, અસણું, પાણું, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નથણા ભોગેણું, સહસાગારેણું, લેવાલેવેણું, ગીહુથસંસઠેણું, ઉખીતવીવેગેણું, પરીઠાવણીયાગારેણું, મહુત્તરગારેણું, સવસમાહિવતીય.ગારેણુ, વોસિરામિ.

પચ્ચખાણ છઠું: ઉપવાસનું.

સુરઉગ્ગએ, અભત્તઠં પચ્ચખામિ, ચઉત્રિહં, પિઆહારં, અસણં, પાણું, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નથણા ભોગેણું, સહસાગારેણું, વોસિરામિ.

પચ્ચખાણ સાતમું: નિવિનું.

નિવિગઇયં વિહં પચ્ચખામિ, ચઉવિ-

હં, પિઆહાર, અસણું, પાણું, ખાઇમં, સાઇમં, [:અન્નથણાભોગેણં, સહસાગારેણં, લેવાલેવેણં, ગીહુથસંસઠેણું, ઉખીતવિવેગે-ણં, પડુચમખેણં, સવ્વ સમાહિવત્તીયાગા-રેણં, અપ્પાણું વોસિરામિ.

☞ પ્રતિક્રમણ કરીને ઉપર લખેલાં પચ્ચખાણ મધ્યેનું ગમે તે એક જાતિનું અથવા તો પોતાથી પળી શકે તેવું અન્ય જાતિનું એક પચ્ચખાણ જરૂર કરવું જોઇએ એમાં અંતર પડવા દેવો નહિ.

ઇતિ શ્રી પ્રતિક્રમણ સૂત્ર સમાપ્ત

વિવિધ વિષય.

શ્રાવકોને દરરોજ પાઠ કરવા—ધારવા લાયક વિષયોનો સમાવેશ આ પ્રકરણમાં કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રથમ ' આનુપૂર્વી ' નાં ૨૦ કોષ્ટક આપ્યાં છે, જેમાં પંચ પરમેષ્ઠીનું સ્મરણ એકાગ્રતાથી થવા સારૂ નમોકાર મંત્રનાં પાંચ પદ આંકડાના રૂપમાં ગોઠવેલાં છે. તે શુદ્ધ વસ્ત્ર—શુદ્ધ જગોએ--શુદ્ધ ચિત્ત અને મૌનપણે પ્રાતઃકાળમાં વાંચવાનો નિયમ રાખવો.

श्री आनुपूर्वी.

૧	૨	૩	૪	૫
૨	૧	૩	૪	૫
૧	૩	૨	૪	૫
૩	૧	૨	૪	૫
૨	૩	૧	૪	૫
૩	૨	૧	૪	૫

૧	૨	૪	૩	૫
૨	૧	૪	૩	૫
૧	૪	૨	૩	૫
૪	૧	૨	૩	૫
૨	૪	૧	૩	૫
૪	૨	૧	૩	૫

૧	૩	૪	૨	૫
૩	૧	૪	૨	૫
૧	૪	૩	૨	૫
૪	૧	૩	૨	૫
૩	૪	૧	૨	૫
૪	૩	૧	૨	૫

૨	૩	૪	૧	૫
૩	૨	૪	૧	૫
૨	૪	૩	૧	૫
૪	૨	૩	૧	૫
૩	૪	૨	૧	૫
૪	૩	૨	૧	૫

૧	૨	૩	૫	૪
૨	૧	૩	૫	૪
૧	૩	૨	૫	૪
૩	૧	૨	૫	૪
૨	૩	૧	૫	૪
૩	૨	૧	૫	૪

૧	૨	૫	૩	૪
૨	૧	૫	૩	૪
૧	૫	૨	૩	૪
૫	૧	૨	૩	૪
૨	૫	૧	૩	૪
૫	૨	૧	૩	૪

૧	૩	૫	૨	૪
૩	૧	૫	૨	૪
૧	૫	૩	૨	૪
૫	૧	૩	૨	૪
૩	૫	૧	૨	૪
૫	૩	૧	૨	૪

૨	૩	૫	૧	૪
૩	૨	૫	૧	૪
૨	૫	૩	૧	૪
૫	૨	૩	૧	૪
૩	૫	૨	૧	૪
૫	૩	૨	૧	૪

૧	૨	૪	૫	૩
૨	૧	૪	૫	૩
૧	૪	૨	૫	૩
૪	૧	૨	૫	૩
૨	૪	૧	૫	૩
૪	૨	૧	૫	૩

૧	૨	૫	૪	૩
૨	૧	૫	૪	૩
૧	૫	૨	૪	૩
૫	૧	૨	૪	૩
૨	૫	૧	૪	૩
૫	૨	૧	૪	૩

૧	૪	૫	૨	૩
૪	૧	૫	૨	૩
૧	૫	૪	૨	૩
૫	૧	૪	૨	૩
૪	૫	૧	૨	૩
૫	૪	૧	૨	૩

૨	૪	૫	૧	૩
૪	૨	૫	૧	૩
૨	૫	૪	૧	૩
૫	૨	૪	૧	૩
૪	૫	૨	૧	૩
૫	૪	૨	૧	૩

૧	૩	૪	૫	૨
૩	૧	૪	૫	૨
૧	૪	૩	૫	૩
૪	૧	૩	૫	૨
૩	૪	૧	૫	૨
૪	૩	૧	૫	૨

૧	૩	૫	૪	૨
૩	૧	૫	૪	૨
૧	૫	૩	૪	૨
૫	૧	૩	૪	૨
૩	૫	૧	૪	૨
૫	૩	૧	૪	૨

૧	૪	૫	૩	૨
૪	૧	૫	૩	૨
૧	૫	૪	૩	૨
૫	૧	૪	૩	૨
૪	૫	૧	૩	૨
૫	૪	૧	૩	૨

૩	૪	૫	૧	૨
૪	૩	૫	૧	૨
૩	૫	૪	૧	૨
૫	૩	૪	૧	૨
૪	૫	૩	૧	૨
૫	૪	૩	૧	૨

૨	૩	૪	૫	૧
૩	૨	૪	૫	૧
૨	૪	૩	૫	૧
૪	૨	૩	૫	૧
૩	૪	૨	૫	૧
૪	૩	૨	૫	૧

૨	૩	૫	૪	૧
૩	૨	૫	૪	૧
૨	૫	૩	૪	૧
૫	૨	૩	૪	૧
૩	૫	૨	૪	૧
૫	૩	૨	૪	૧

૨	૪	૫	૩	૧
૪	૨	૫	૩	૧
૨	૫	૪	૩	૧
૫	૨	૪	૩	૧
૪	૫	૨	૩	૧
૫	૪	૨	૩	૧

૩	૪	૫	૨	૧
૪	૩	૫	૨	૧
૩	૫	૪	૨	૧
૫	૩	૪	૨	૧
૪	૫	૩	૨	૧
૫	૪	૩	૨	૧

સમાપ્ત

श्री छंद संग्रह.

શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીનો છંદ.

આપણ઼ુ ઘેર બેઠાં લીલ કરો, નિજપુત્ર કલત્રશું પ્રેમ ધરો ॥ તુમે દેશ દેશાંતર કાંઇ દોડો, નિત્ય પાર્શ્વ જપો શ્રી જિન રૂડો ॥ ૧ ॥ મનવંછિત સઘળાં કાજ સરે, શીર ઉપર છત્ર ચામર ધરે, કલમલ આગળ ચાલે ઘોડો ॥ નિત્ય. ॥ ૨ ॥ ભૂત પ્રેત પિશાચ વળી, ડાકણ઼ુ શાકણ઼ુ જાય ટળી ॥ છળછિદ્ર ન કોઇ લાગે જુડો ॥ નિત્ય૦ ॥ ૩ ॥ એકાંતરિયો તાવ સિળો દાહ, ઐાષધ વિણ઼ુ જાય ક્ષણ઼ુ માંહ ॥ નવિ દુઃખે માથું પગ ગુડો ॥ નિત્ય૦ ॥ ૪ ॥ કંઠ-

માળા ગડગુંમડ સબળા, તસ ઉદર રોગ ટળે સઘળા ॥ પીડા ન કરે ફિન ગળ ફોડા ॥ નિત્ય૦ ॥ ૫ ॥ જગન તીર્થંકર પાસ બહુ, એમ જાણે સઘળો જગત સહુ તતક્ષણ અશુભ કર્મ તોડા ॥ નિત્ય૦ ॥૬॥ પાર્શ્વ વણારશિપુરી નગરી, તિહાં ઉદયો જિનવર ઉદય કરી ॥ સમય સુંદર કહે કર જોડા ॥ નિત્ય૦ ॥ ૭ ॥

શ્રી મહાવીર સ્વામીનો છંદ.

શ્રી સિદ્ધારથ કુળ શણગાર, ત્રિશલા દેવી સુત જગ આધાર ॥ શોભે સુંદર સોવન વાન, શરણ તમારૂં શ્રી વર્દ્ધમાન ॥ ૧ ॥ તુમ નામે લહિયે સંપદા, તુમ નામે મનવંછીત સુદા ॥ તુમ નામે લહીયે

સનમાન, ॥ શરણુ૦ ॥ ૨ ॥ દુર્જન દુઃખ વૈરી વીકરાળ, તુમ નામે નાસે તતકાળ ॥ તુમ નામે દિન દિન કલ્યાણુ, શરણુ૦ ॥ ॥ ૩ ॥ તુમ નામે નાવે આપદા, ભૂત પ્રેત વ્યંતર નહી કદા ॥ રોગ શોક ચિંતા નવી જાણુ, શરણુ૦ ॥ ૪ ॥ ગ્રહાદીક પીડા નવી કરે, નામ તમારૂં જે અનુસરે ॥ ધર્મસીંહ મુનિ ભાવ પ્રધાન, શરણુ૦ ॥ ૫ ॥

શ્રી ગૌતમ સ્વામીનો છંદ.

વીર જિનેશ્વર કેરો શિષ્ય, ગૌતમ નામ જપો દિનનીશ ॥ જો કીજે ગૌતમનું ધ્યાન, તો ઘર વિલશે નવે નિધાન ॥ ૧ ॥ ગૌતમ નામે સુખ ઉપજે, મનવંછિત હેલાં સંપજે ॥

ગૌતમ નામે નાવે રોગ, ગૌતમ નામે સર્વ સંજોગ ॥ ૨ ॥ જે વૈરી વિરૂઆ વંકડા, તસ નામે નાવે ઢુંકડા ॥ ભૂત પ્રેત નવિ મંડે પ્રાણ, તે ગૌતમનાં કરૂં વખાણ ॥ ૩ ॥ ગૌતમ નામે નિર્મળ કાય, ગૌતમ નામે વાધે આય ॥ ગૌતમ જિનશાશન શણગાર, ગૌતમ નામે જય જયકાર ॥ ૪ ॥ શાળ દાળ સુરસ ઘૃત ગોળ, મનવંછિત કાપડ તંબોળ ॥ ઘરસુ ઘરણી નિર્મળ ચિત્ત; ગૌતમ નામે પુત્ર વિનીત ॥ ૫ ॥ ગૌતમ ઉદ્યો અવિચળ ભાણ, ગૌતમ નામ જપો જગ જાણ ॥ મ્હોટાં મંદિર મેરૂ સમાન, ગૌતમ નામે સફળ વિહાણ ॥ ૬ ॥ ઘર મયંગળ ઘોડાની જોડ, વારૂ વંછિત પહોંચે કોડ ॥ મહીતલ માને મ્હોટા રાય, જો સેવે ગૌતમના પાય ॥ ૭ ॥ ગૌતમ પ્રણમ્યાં પાતિક

ટળે, ઉત્તમ નરની સંગત મળે ॥ ગૌતમ નામે નિર્મળ જ્ઞાન, ગૌતમ નામે વાધે વાન ॥ ૮ ॥ પુણ્યવંત અવધારો સહુ, ગુરૂ ગૌતમના ગુણ છે બહુ ॥ કહે લાવણ્ય સમય કરજોડ, ગૌતમ તુઠે સંપત્તિ કોડ ॥ ૯ ॥

ચોવીશ તીર્થંકરનો છંદ.

ચોપાઇ.

શ્રી નેમીશ્વર સંભવ સ્યામ, સુબુદ્ધિ ધર્મ શાંતિ અભિરામ ॥ અનંત સુવ્રત નમિનાથ સુજાણ, શ્રી જિનવર મુજ કરો કલ્યાણ ॥૧॥ અજીતનાથ ચંદ્ર પ્રભુ ધીર, આદીશ્વર સુપાર્શ્વ ગંભીર ॥ વિમળનાથ વિમળ જશ જાણ ॥ શ્રી૦ ॥ ૨ ॥ મલીનાથ જિન મંગળરૂપ, પચવિશ ધનુષ્ય સુંદર સ્વરૂપ; શ્રી અરનાથ

નમું વૃધમાન ॥ શ્રી૦ ॥ ૩ ॥ સુમતિ પદ્મ પ્રભુ અવતંસ, વાસુપૂજ્ય શીતળ શ્રેયાંશ ॥ કુંથું પાર્શ્વ અભિનંદન ભાણુ ॥ શ્રી૦ ॥૪॥ એણીપેરે શ્રી જિનવર સંભારિએ, દુઃખ દારિદ્ર વિઘ્ન નિવારિએ ॥ પચવિશે પાંસઠ પ્રમાણ. ॥ શ્રી૦ ॥ ૫ ॥ એમ ભણતાં દુઃખ નાવે કદા, જો નીજ પાસે રાખે સદા ॥ ધરીએ પંચ તણું મન ધ્યાન ॥ શ્રી૦ ॥૬॥ શ્રી જિનવર નામે વંછિત મળે, મન વંછિત સરવે આશા ફળે ॥ ધર્મસંઘ મુનિ નામ નિધાન ॥ શ્રી૦ ॥ ૭ ॥

શ્રી શાંતિનાથનો છંદ.

શારદા માય નમું શિર નામી, હું ગુણ ગાઉં ત્રિભુવન કે સ્વામી ॥ શાંતિ શાંતિ જપે

સગ કોઇ, તે ઘેર શાંતિ સદા સુખ હોઇ ॥ ૧ ॥ શાંતિ જપીને કીજે કામ, સોહી કામ હોવે અભિરામ ॥ શાંતિ જપી પરદેશ સધાવે, તે કુશળે કમળા લેઇ આવે ॥ ૨ ॥ ગર્ભ થકી પ્રભુ મારિ નિવારી, શાંતિજી નામ દિયો હિતકારી ॥ જે નર શાંતિ તણા ગુણ ગાવે, ઋદ્ધિ અચિંતી તે નર પાવે ॥ ૩ ॥ જે નરકું પ્રભુ શાંતિ સહાઇ, તે નરકું કયા આરતી ભાઈ ॥ જો કછુ વંછિત સોહી પુરે, દુઃખ દારિદ્ર મિથ્યા મતિ ચુરે ॥ ૪ ॥ અલખ નિરંજન જયોત પ્રકાશી, ઘટ ઘટ અંતર કે પ્રભુ વાસી ॥ સ્વામી સ્વરૂપ કહ્યું નવિ જાય, કહેતાં મુજ મન અચરજ થાય ॥ ૫ ॥ ડાર દીયા સબહી હથિયારા, જીત્યા મોહ તણા દળ સારા ॥ નારી તજી શિવશું રંગ રાચો, રાજ તજયો પણ સાહિબ સાચો ॥ ૬ ॥ મહા બ-

ળવંત કહીજે દેવા, કાયર કુંથું એક હણેવા॥ ઋદ્ધિ સબળ પ્રભુ પાસ લહીજે, ભિક્ષા આ-હારી નામ કહીજે ॥ ૭ ॥ નિંદક પુજકકું સમ ભાયક, પણ સેવકકુ હે સુખ દાયક ॥ તજી પરિગ્રહ હુવા જગનાયક, નામ અતિશિ સર્વ સિદ્ધિ લાયક ॥ ૮ ॥ શત્રુ મિત્ર સમ ચિત્ત ગણીજે ॥ નામ દેવ અરિહંત ભણીજે ॥ સકળ જીવ હિતવંત કહીજે, સેવક જાણી મહાપદ દીજે ॥ ૯ ॥ સાયર જેસા હોત ગંભિરા, દુષણ એક ન માંહે શરીરા; મેરૂ અ-ચળ જિમ અંતરજામી, પણ ન રહે પ્રભુ એકણુ ઠામી ॥ ૧૦ ॥ લોક કહે જિનજી સબ દેખે, પણ સુપનાંતર કબહુ ન પેખે ॥ રીસ વિના બાવીશ પરીસા, સૈન્યા જીતી તે જગ-દીશા ॥ ૧૧ ॥ માન વિના જગ આણ મનાઇ, માયા વિના શિવશું લય લાઈ॥ લોભ વિના

ગુણ રાશિ ગ્રહીજે, ભિક્ષુ ભાવે ત્રિગડો :સે-
વિજે ॥ ૧૨ ॥ નિર્ગ્રંથપણે શિર છત્ર ધરાવે,
નામ યતિ પણ ચમર ઢળાવે ॥ અભયદાન
દાતા સુખ કારણ, આગળ ચક્ર ચાલે અરિ-
વિદારણ ॥ ૧૩ ॥ શ્રી જિનરાજ દયાળ ભણી-
જે, કર્મ સર્વેકો :મુળ ખણીજે ॥ ચઉવિહ
સંઘ તીરથ થાપે, લચ્છી ઘણી દેખે નવિ
આપે ॥ ૧૪ ॥ વિનયવંત ભગવંત કહાવે,
નાંહિ કીસીકું શિશ નમાવે ॥ અકંચનકો
બીરૂદ ધરાવે, પણ સોવન પદ-પંકજ ઠાવે
॥ ૧૫ ॥ રાગ નહિ પણ સેવક તારે, દ્વેષ
નહી નિગુણા સંગ વારે ॥ તજી આરંભ નિજ
આતમ ધ્યાવે, શિવ રમણીકો સાથ ચલાવે
॥ ૧૬ ॥ તેરો મહિમા અદભુત કહીએ, તેરા
ગુણકો પાર ન લહિએ ॥ તું પ્રભુ સમરથ

સાહેબ મેરો, હું મન મોહન સેવક તેરો ॥ ૧૭ ॥ તું રે ત્રિલોક તણો પ્રતિપાળ, હું રે અનાથ ને તું રે દયાળ ॥ તું શરણાગત રાખણુ ધીરા, તું પ્રભુ તારક છે વડ વીરા ॥૧૮॥ તુહિ સમો વડ ભાગજ પાયો, તો મેરો કાજ ચડયોરે સવાયો ॥ કરજોડી પ્રભુ વીનવું તમશું, કરો કૃપા જિનવરજી અમશું ॥ ૧૯ ॥ જનમ મરણુના ભય નિવારો, ભવ સાગરથી પાર ઉતારો ॥ શ્રી હસ્થિણાપુર મંડણુ સોહે, ત્યાં શ્રી શાંતિ સદા મન મોહે ॥ ૨૦ ॥ પદ્મ સાગર ગુરૂરાય પસાયા, શ્રી ગુણુ સાગર કહે મન ભાયા ॥ જે નર નારી એક ચિત્તે ગાવે, તે મનવાંછિત નિશ્ચે પાવે ॥ ૨૧ ॥

શ્રી સોળ સતીઓનો છંદ.

આદિનાથ આદિ જિનવર વાંદી, સફળ મનોરથ કીજિએ એ ॥ પ્રભાતે ઊઠી મંગળિક કામે; સોળ સતિનાં નામ લીજીએ એ ॥ ૧ ॥ બાળ કુમારી જગહિતકારી, બ્રાહ્મી ભરતની બેનડી એ ॥ ઘટ ઘટ વ્યાપક અક્ષર રૂપે, સોળ સતિમાં જે વડી એ ॥૨॥ બાહુબળ ભગિની સતીય શિરોમણી, સુંદરી નામે ઋષભ સુતા એ ॥ અંક સ્વરૂપી ત્રિભુવન માંહે, જેહ અનૂપમ ગુણ જુતા એ ॥ ૩ ॥ ચંદનબાળા બાળપણેથી, શીળવંતી શુદ્ધ શ્રાવિકા એ ॥ અડદના બાકુળા વીર પ્રતિ લાભ્યા, કેવળ લહી વ્રત ભાવિકા એ ॥ ૪ ॥ ઉગ્રસેન ધુયા ધારિણી નંદની, રાજેમતી નેમ વલ્લભા એ ॥ યોવન વેશે કામને

જીત્યો, સંજમ લેઇ દેવ દુલ્લભા એ ॥ ૫ ॥ પંચ ભરતારી પાંડવ નારી, દ્રુપદ તનયા વખાણુએ એ ॥ એકસો ને આઠે ચીર પુરાણું, શીયળ મહિમા તસ જાણીયે એ ॥૬॥ દશરથ નૃપની નારી નિરૂપમ, કૌશલ્યા કુળ ચંદ્રિકા એ ॥ શીયળ સલૂણી રામ જનેતા, પુણ્ય તણી પ્રનાળીકા એ ॥ ૭ ॥ કૌસંબિક ઠામે સંતાનિક નામે, રાજય કરે રંગ રાજીયો એ ॥ તસ ઘર ઘરણી મૃગાવતી સતી, સુર ભુવને જશ ગાજીયો એ ॥ ૮ ॥ સુળસા સાચી શીયળે ન કાચી, રાચી નહી વિષયારસ એ ॥ મુખડું જોતાં પાપ પલાએ, નામ લેતાં મન ઉલ્લસા એ ॥ ૯ ॥ રામ રઘુવંશી તેહની કામિની, જનકસુતા સીતા સતી એ ॥ જગ સહુ જાણે ધીજ કરંતાં, અનળ શીતળ થયો શીયળથી

એ ॥ ૧૦ ॥ સુરનર વંદિત શીયળ અખં-
ડિત, શીવા શીવપદ ગામિની એ ॥ જેહને
નામે નિર્મળ થઇએ, બલીહારી તસ નામની
એ ॥ ૧૧ ॥ કાચે તાંતણે ચાળણી બાંધી,
કુપ થકી જળ કાઢીયું એ ॥ કલંક ઉતારવા
સતીય સુભદ્રા, ચંપા બાર ઉઘાડીયું એ
॥ ૧૨ ॥ હસ્તીનાગપુરે પાંડુ રાયની, કુંતા
નામે કામીની એ ॥ પાંડવ માતા દસે દસા-
રની, બ્હેની પતીવ્રતા પદ્મનીએ ॥ ૧૩ ॥
શીળવતી નામે શીળવ્રત ધારિણી, ત્રીવિધે
તેહને વંદીયે એ ॥ નામ જપંતાં પાતિક
જાએ, દર્શને દુરીત નીકંદીયે એ ॥ ૧૪ ॥
નૈષધ નગરી નળ નરેંદ્રની, દમયંતી તસ
ગેહીની એ ॥ સંકટ પડતાં શીયળજ રાખ્યું,
ત્રીભુવન કીર્તિ જેહની એ ॥ ૧૫ ॥ અનંગ
અજીતા જગજન પુજીતા, પુષ્ફચુળા ને પ્રભા-

વતી એ ॥ વીશ્વ વીખ્યાતા કામને દમતા, સોળમી સતી પદ્દમાવતી એ ॥ ૧૬ ॥ વીરે ભાખી શાસ્ત્ર સાખી, ઉદય રતન ભાખે મુદા એ ॥ વ્હાણું વાતાં જે નર ભણશે, તે લેશે સુખ સંપદા એ ॥ ૧૭ ॥

साधवंदणा (साधुवंदन).

નમું અનંત ચોવીશી, ઋષભાદિક મહાવીર; આર્ય ક્ષેત્રમાં, ઘાલી ધર્મની શીર. ॥ ૧ ॥ મહા અતુલ્યબળિ નર, શુરવીર ને ધીર; તીરથ પ્રવર્તાવી, પહોંચ્યા ભવજળ તીર. ॥૨॥ શ્રી સીમંધર પ્રમુખ, જઘન્ય તીર્થંકર વીશ; છે અઢીદ્વીપમાં, જયવંતા જગદીશ. ॥ ૩ ॥ એકસો ને સિત્તેર, ઉત્કૃષ્ટ પદે

જગીશ; ધન્ય મોટા પ્રભુજી, જેને નમાવું શીશ. ॥ ૪ ॥ કેવળી હોય કોડિ, ઉત્કૃષ્ટા નવ કોડિ; મુનિ દો સહસ કોડિ, ઉત્કૃષ્ટા નવ સહસ કોડિ. ॥ ૫ ॥ વિચરે વિદેહે, મ્હોટા તપસી ઘોર; ભાવે કરિ વંદું, ટાળે ભવની ખોડ. ॥ ૬ ॥ ચોવીશે જિનના, સઘળા એ ગણધાર; ચૌદસેં ને બાવન, તે પ્રણમું સુખકાર ॥ ૭ ॥ જિનશાશન નાયક, ધન્ય શ્રી વીર જિણંદ; ગૌતમાદિક ગણધરે, વર્ત્તાવ્યો આણંદ ॥ ૮ ॥ શ્રી ઋષભદેવના, ભરતાદિક સો પૂત્ર; વૈરાગ્ય મન આણી, સંયમ લિયો અદ્‌ભૂત ॥ ૯ ॥ કેવળ ઉપરાજ્યું, કરી કરણી કરતૂત; જિનમત દીપાવી, સઘળા મોક્ષ પહુંત ॥ ૧૦ ॥ શ્રી ભરતેશ્વરના, હુઆ પટોધર આઠ; આદિત્ય જશાદિક, પહોંચ્યા શિવપુર વાટ. ॥ ૧૧ ॥ શ્રી જિન અંતરના, હુવા

પાટ અસંખ્ય; મુનિ મુગતે પહોંચ્યા, ટાળિ કર્મનો વંક ॥ ૧૨ ॥ ધન્ય કપિલ મુનિવર, નમિ નમું અણગાર; જેણે તત્ક્ષણ ત્યાગ્યો, સહસ :રમણિ પરિવાર. ॥ ૧૩ ॥ મુનિવર હર કેશી, ચિત્ત મુનીશ્વર સાર; શુદ્ધ સંયમ પાળી, પામ્યા ભવનો :પાર. ॥ ૧૪ ॥ વળિ ઇષુકાર રાજા, ઘેર કમળાવતિ નાર; ભગૂ ને જશા, તેહના દોય કુમાર. ॥ ૧૫ ॥ ઋદ્ધિ છએ છાંડીને, લીધો સંયમ ભાર; ઇણ અલ્પ-કાળમાં, પામ્યા મોક્ષ દુવાર. ॥ ૧૬ ॥ વળિ સંયતિ રાજા, હરણ આહિડે જાય; મુનિવર ગદ્દભાળી, આણ્યો મારગ ઠાય. ॥ ૧૭ ॥ ચારિત્ર લેઈને, ભેટયા ગુરૂના પાય; ક્ષત્રિરાજ ઋષીશ્વર, ચર્ચા કરી ચિત્ત લાય. ॥ ૧૮ ॥ વળિ દશ ચક્રવર્તી, રાજ્ય રમણિ ઋદ્ધિ છોડ, દશે મુગતે પહોંચ્યા, કુળને શોભા ચોડ.

॥ ૧૯ ॥ ઇણ અવસાર્પણીમાં, આઠ રામ ગયા મોક્ષ. બળભદ્ર મુનીશ્વર, ગયા પંચમ દેવલોક. ॥ ૨૦ ॥ દશાર્ણભદ્ર રાજા, વીર વાંદ્યા ધરિમાન; પછી ઇંદ્ર હઠાયો, દિયો છકાય અભેદાન. ॥ ૨૧ ॥ કરકંડુ પ્રમુખ, ચારે પ્રત્યેકબુદ્ધ; મુનિ મુગતે પહોંચ્યા, જીત્યા કર્મ મહા જોદ્ધ. ॥ ૨૨ ॥ ધન્ય મ્હોટા મુનિવર, મૃગાપુત્ર જગીશ; મુનિવર અનાથી, જીત્યા રાગ ને રીશ. ॥ ૨૩ ॥ વળિ સમુદ્રપાળ મુનિ, રાજીમતિ રહનેમ; કેશી ને ગૌતમ, પામ્યા સિવપુર ક્ષેમ ॥૨૪॥ ધન્ય વિજયઘોષમુનિ, જયઘોષ વળિ જાણ; શ્રી ગર્ગાચારજ, પહોંચ્યા છે નિરવાણ ॥૨૫॥ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનમાં, જિનવરે કર્યાં વખાણ; શુદ્ધ મનથી ધ્યાવો, મનમાં ધીરજ આણ. ॥ ૨૬ ॥ વળી ખંધક સંન્યાસી, રાખ્યો

ગૌતમ સ્નેહ; મહાવીર સમીપે, પંચ મહા-
વ્રત લેહ. ॥ ૨૭ ॥ તપ કઠણ કરીને, ઝોંસી
આપણી દેહ; ગયા અચ્યુય દેવલોકે, ચ્યવિ
લેશે ભવ છેહ. ॥ ૨૮ ॥ વળિ ઋષભદત્ત મુનિ,
શેઠ સુદર્શન સાર; શિવરાજ ઋષીશ્વર, ધન્ય
ગાંગેય અણુગાર ॥ ૨૯ ॥ શુદ્ધ સંયમ પાળી,
પામ્યા કેવળ સાર; એ ચારે મુનિવર, પહોં-
ચ્યા મોક્ષ મોઝાર. ॥ ૩૦ ॥ ભગવંતની માતા,
ધન્ય સતિ દેવાનંદા, વળિ સતી જયંતિ, છોડ
દિયા ઘર ફંદા ॥ ૩૧ ॥ સતિ મુગતે પહોં-
ચ્યાં, વળિ તે વીરની નંદા; મહાસતી સુદ-
ર્શના, ઘણી સતીયોના વૃંદા ॥ ૩૨ ॥ વળી
કાર્ત્તિક શેઠે, પડિમા વહી શુર વીર; જમ્યા
મહોરા ઉપર, તાપસ બળતી ખીર. ॥ ૩૩ ॥
પછી ચારિત્ર લીધું, મંત્રી સહસ્ર આઠ મીર;
મરી હુવા શક્રેન્દ્ર, ચ્યવિ લેશે ભવ તીર.

॥ ૩૪ ॥ વળી રાય ઉદાઈ, દીયો ભાણેજને રાજ; પછી ચારીત્ર લેઈને, સાર્યાં આતમ કાજઃ ॥ ૩૫ ॥ ગંગદત્ત મુનિ આણંદ, તરણ તારણ જહાજ; કુશળ મુનિ રૂહો, દીયો ઘણા ને સાજ ॥ ૩૬ ॥ ધ ય સુનક્ષત્ર મુનિવર, સર્વાનુમુનિ અણગાર; આરાધીક હુઈને, ગયા દેવલોક મોઝાર. ॥ ૩૭ ॥ ચ્યવિ મુગતે જાશે; સિંહ મુનીશ્વર સાર; બીજા પણ મુનિવર, ભગવતીમાં અધીકાર. ॥ ૩૮ ॥ શ્રેણીકનો બેટો, મ્હોટો મુનિવર મેઘ; તજી આઠ અંતે ઉરી, આણ્યો મન સંવેગ. ॥ ૩૯ ॥ વીરપેં વ્રત લેઇને, બાંધી તપની તેગ; ગયા વિજય વિમાને, ચ્યવિ લેશે શિવ વેગ. ॥ ૪૦ ॥ ધન્ય થાવચ્ચા પુત્ર, તજી બત્રીશે નાર; જેની સાથે નીકળ્યા, પુરૂષ એક હજાર. ॥ ૪૧ ॥ સુકદેવ સંન્યાસી, એક સહસ શિષ્ય લાર; પંચશ-

યશું શેલક, લીધો સંયમ ભાર. ॥ ૪૨ ॥સર્વ સહસ અઢાઇ, ઘણા જીવોને તાર; પુંડરગીરી પર કિયો, પાદોપગમન સંથાર. ॥ ૪૩ ॥ આરાધીક હુઇને, કીધો ખેવો પાર; હુવા મોટા મુનિવર, નામ લીયાં નીસ્તાર ॥ ૪૪ ॥ ધન્ય જિનપાળ મુનિવર, દોય ધનાવા સાધ; ગયા પ્રથમ દેવલોકે, મોક્ષ જશે આરાધ. ॥ ૪૫ ॥ મલ્લિનાથના છમિત્ર, મહાબળપ્રમુખ મુનિરાય; સહુ મુગતે સધાવ્યા, મોટી પદવી પાય. ॥ ૪૬ ॥ વળી જિતશત્રુ રાજા, સુબુદ્ધિ નામે પ્રધાન; પોતે ચારિત્ર લેઇને, પામ્યા મોક્ષ નિધાન. ॥ ૪૭ ॥ ધન્ય તેતળી મુનિવર, દીયો છકાય અભેદાન; પોટીલા પ્રતિબોધ્યા, પામ્યા કેવળજ્ઞાન. ॥ ૪૮ ॥ ધન્ય પાંચે પાંડવ, તજી દ્રૌપદી નાર; સ્થિવરની પાસે, લીધો સંયમ ભાર ॥ ૪૯ ॥ શ્રી નેમી વંદનનો, એ-

વો અભિગ્રહ કીધ; માસ માસખમણુ તપ, શત્રુંજય જઇ સિદ્ધ ॥ ૫૦ ॥ ધર્મઘોષતણા શિષ્ય, ધર્મરૂચિ અણુગાર; કીડીયોની કરૂણા, આણી દયા અપાર. ॥ ૫૧ ॥ કડવા તુંબાનો, કીધો સઘળો આહાર; સર્વાર્થ સિદ્ધે પહોંચ્યા, ચ્યવિ લેશે ભવ પાર ॥ ૫૨ ॥ વળી પુંડરીક રાજા, કુંડરીક ડગીયો જાણુ; પોતે ચારિત્ર લેઇને, ન ઘાલી ધર્મમાં હાણુ. ॥ ૫૩ ॥ સર્વાર્થસિધ્ધે પહોંચ્યા, ચ્યવિ લેશે નિરવાણુ; શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રમાં, જિનવરે કર્યાં વખાણુ ॥ ૫૪ ॥ ગૌતમાદિક કુંવર, સગા અઢારે ભ્રાત; સર્વ અંધક વિષ્નુના સુત, ધારણી જેની માત ॥ ૫૫ ॥ તજી આઠ અંતેઉરી, કરી દીક્ષાની વાત; ચારિત્ર લેઇને, કીધો મુક્તિનો સાથ ॥ ૫૬ ॥ શ્રી અણિકસેનાદિક, છયે સહોદર ભ્રાત; વસુદેવના નંદન,

દેવકી જેની માત ॥ ૫૭ ॥ ભદ્દિલપુર નગરી, નાગ ગાહાવઇ જાણુ; સુળસા ઘેર વધિયા, સાંભળી નેમિની વાણુ ॥ ૫૮ ॥ તજી બત્રીસ અંતેઉરી, નીકળિયા છટકાય; નળ કુબેર સરીખા, ભેટયા નેમિના પાય ॥ ૫૯ ॥ કરી છઠ છઠ પારણાં, મનમાં વૈરાગ્ય લાય; એક માસ સંથારે, મુગતી બિરાજ્યા જાય. ॥ ॥ ૬૦ ॥ વળી દારૂક સારણ, સુમુખ દુમુખ મુનિરાય; વળી કુમર અનાદૃષ્ટિ, ગયા મુગતિ ગઢમાંય ॥ ૬૧ ॥ વસુદેવના નંદન, ધન્ય ધન્ય ગજસુકુમાળ; રૂપે અતિ સુંદર, કળાવંત વય બાળ ॥ ૬૨ ॥ શ્રી નેમી સમીપે, છોડયો મોહ જંજાળ; ભિક્ષુની પડિમા, ગયા મસાણ મહાકાળ ॥ ૬૩ ॥ દેખી સોમીલ કોપ્યો, મસ્તકે બાંધી પાળ; ખેરતણા ખીરા, શિર ઠવિયા અસરાળ ॥ ૬૪ ॥ મુનિ નજર

ન ખંડી, મેટી મનની જાળ; પરીસહ સહીને, મુગતિ ગયા તતકાળ ॥ ૬૫ ॥ ધન્ય જાળી મયાળી, ઉવયાલાદિક સાધ; સાંબ પ્રદ્યુમન; અનિરૂઢ સાધુ અગાધ ॥ ૬૬ ॥ વળી સચ્ચ નેમી દ્દઢનેમિ, કરણી કીધી વાદ; દશે મુગતે પહોંચ્યા, જિનવર વચન આરાધ ॥ ૬૭ ॥ ધન્ય અર્જુનમાળી, કિધો કદાગ્રહ દૂર; વીરપેં વ્રત લેઇને, સત્યવાદી હુવા શુર ॥ ૬૮ ॥ કરી છઠ છઠ પારણાં, ક્ષમા કરી ભરપૂર, છ માસની માંહી, કર્મ કિધાં ચકચુર ॥ ૬૯ ॥ કુંવર આઇમુત્તે, દીઠા ગૌતમસ્વામ; સુણી વીરની વાણી, કીધો ઉત્તમ કામ ॥ ૭૦ ॥ ચારિત્ર લેઇને, પહોંચ્યા શિવપુર ઠામ; ધુર આદી મુકાઈ, અંત અલક્ષ મુનિ નામ ॥૭૧॥ વળી કૃષ્ણરાયની, અગ્રમહીષી આઠ; પુત્ર વહુ દોયે, સંચ્યા પુણ્યના ઠાઠ ॥ ૭૨ ॥ જાદવકુળ

સતિયાં, ટાળ્યો દુઃખ ઉચાટ; પહોંચ્યાં શિવ-
પુરમેં, એ છે સૂત્રનો પાઠ ॥ ૭૩ ॥ શ્રેણીકની
રાણી, કાળીઆદિક દશ જાણ; દશે પુત્ર વિયોગે,
સાંભળી વીરની વાણ ॥ ૭૪ ॥ ચંદનબાળાપેં,
સંયમ લેઇ હુવાં જાણ; તપ કરી દેહ ઝોંશી,
પહોચ્યાં છે નિરવાણ. ॥ ૭૫ ॥ નંદાદિક તેરે,
શ્રેણિક નૃપની નાર;સઘળી ચંદનબાળાપેં, લીધો
સંયમ ભાર ॥ ૭૬ ॥ એક માસ સંથારે, પ-
હોંચ્યાં મુક્તિ મોઝાર; એ નેવું જણાંનો, અં-
તગઢમાં અધિકાર. ॥ ૭૭ ॥ શ્રણિકના બેટા;
જાળિયાદિક તેવીશ; વીરપેં વ્રત લેઇને,પાળ્યો
વિશ્વાવીશ. ॥ ૭૮ ॥ તપ કઠણ કરીને, પૂરી
મન જગીશ; દેવલોકે પહોંચ્યા, મોક્ષ માંહી
થશે ઇશ ॥ ૭૯ ॥ કાકંદિનો ધન્નો, તજી
બત્રીસે નાર; મહાવીર સમીપે, લીધો સંયમ
ભાર ॥ ૮૦ ॥ કરિ છઠ છઠ પારણાં, આયં-

બિલ ઉચ્છિષ્ઠ આહાર; શ્રી વીરે વખાણ્યા, ધન્ય ધન્નો અણુગાર. ॥ ૮૧ ॥ એક માસ સંથારે, સર્વાર્થસિદ્ધ પહુંત; મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં, કરશે ભવનો અંત ॥ ૮૨ ॥ ધન્નાની રીતે, હુવા નવે સંત; શ્રી અનુતરોવવાઈમાં, ભાખી ગયા ભગવંત ॥ ૮૩॥ સુબાહુ પ્રમુખ, પાંચ પાંચશેં નાર; તજી વીરપેં લીધાં, પંચ મહા વ્રત સાર. ॥ ૮૪ ॥ ચારિત્ર લેઇને, પાળ્યાં નિરતિચાર; દેવલોકે પહોંચ્યા, સુખવિપાકે અધિકાર. ॥ ૮૫ ॥ શ્રેણિકના પૌત્રા, પૌમાદિક હુવા દશ; વીરપેં વ્રત લઇને, કાઢયો દેહનો કસ. ॥ ૮૬ ॥ સંયમ આરાધી, દેવલોકમાં જઈ વશ; મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં, મોક્ષ જાશે લેઇ જશ. ॥ ૮૭ ॥ બળભદ્રના નંદન, નિષધાદિક હુવા બાર; તજી પચાસ અંતેઉરિ, ત્યાગ દિયો સંસાર ॥ ૮૮ ॥ સ નેમિ સ-

મીપે, ચાર મહા વ્રત લીધ; સર્વાર્થસિદ્ધે પ-
હોંચ્યા, હોશે વિદેહે સિદ્ધ. ॥ ૮૯ ॥ ધન્નો ને
શાળિભદ્ર, મુનીશ્વરોની જોડ; નારીનાં બંધન,
તતક્ષણ નાખ્યાં ત્રોડ ॥ ૯૦ ॥ ઘર કુટુંબ
કબીલો, ધન કંચનની કોડ; માસ માસખમણ
તપ, ટાળશે ભવની ખોડ. ॥૯૧॥શ્રી સુધર્મ-
સ્વામીના શિષ્ય, ધન્ય ધન્ય જંબૂસ્વામ; તજી
આઠ અંતે ઉરી, માત પિતા ધન્યધામ.॥૯૨॥
પ્રભવાદિક તારી, પહોંચ્યા શિવપુર ઠામ, સુત્ર
પ્રવર્ત્તાવી, જગમાં રાખ્યું નામ ॥૯૩॥ ધન્યધન્ય
ઢંઢણ મુનિવર, કૃષ્ણરાયના નંદ; શુદ્ધ અભિ-
ગ્રહ પાળી, ટાળિ દિયો ભવ ફંદ. ॥ ૯૪ ॥
વળિ ખંધક ઋષિની, દેહ ઉતારી ખાલ; પરિ-
સહ સહીને, ભવ ફેરા દિયા ટાળ. ॥ ૯૫ ॥
વળિ ખંધક ઋષિના, હુવા પાંચશેં શિષ્ય;
ઘાણીમાં પીલ્યા, મુગતિ ગયા તજી રીશ.

॥ ૯૬ ॥ સંભૂતિવિજય શિષ્ય, ભદ્રબાહુ મુનિ રાય; ચૌદ પૂરવધારી, ચંદ્રગુપ્ત આણ્યો ઠાય. ॥ ૯૭ ॥ વળી આર્દ્રકુમાર મુનિ, થુળિભદ્ર નંદિ- ષેણ; અરણિક અઇમુતો, મુનીશ્વરોની શ્રેણ ॥ ૯૮ ॥ ચોવિશજિન મુનિવર, સંખ્યા અઠ્ઠા- વીશ લાખ; ઉપર સહસ અડતાળીશ, સૂત્ર પરં- પરા ભાખ. ॥ ૯૯ ॥ કોઇ ઉત્તમ વાંચો, મોઢે જયણા રાખ; ઉઘાડે મુખ બોલ્યાં, પાપ લાગે વિપાક ॥ ૧૦૦ ॥ ધન્ય મરૂદેવી માતા, ધ્યાયો નિર્મળ ધ્યાન; ગજહોદે પાયો, નિર્મળ કેવ- ળજ્ઞાન ॥ ૧૦૧ ॥ ધન્ય આદીશ્વરની પુત્રી, બ્રાહ્મી સુંદરિ હોય; ચારિત્ર લેઇને, મુગતિ ગયાં સિદ્ધ હોય. ॥ ૧૦૨ ॥ ચોવીશે જિન- ની, વડી શિષ્યણી ચોવીશ, સતી મુગતે પ- હોંચ્યાં, પૂરી મન જગીશ. ॥ ૧૦૩ ॥ ચોવી- શે જિનનાં, સર્વ સાધવી સાર; અડતાળીશ

લાખને, આઠશે સિત્તેર હજાર. ॥ ૧૦૪ ॥ ચેડાની પુત્રી, રાખી ધર્મશું પ્રીત; રાજીમતિ વિજયા, મૃગાવતી સુવિનીત ॥ ૧૦૫ ॥ પદ્માવતી મયણરેહા, દ્રૌપદી દમયંતી સીત; ઈત્યાદિક સતીઓ, ગઈ જન્મારો જીત ॥૧૦૬॥ ચોવીશે જીનનાં, સાધુ સાધવી સાર; ગયાં મોક્ષ દેવલોકે, હૃદયે રાખો ધાર. ॥ ૧૦૭ ॥ ઈણુ અઢી દ્વીપમાં, ઘરડા તપસી બાળ; શુદ્ધ પંચમહાવ્રતધારી, નમો નમો ત્રણ કાળ. ॥ ૧૦૮ ॥ એ જતિયો સતિયોનાં, લીજે નિત્યપ્રત્યે નામ; શુદ્ધે મને ધ્યાવો, એહ તરવાનું ઠામ. ॥ ૧૦૯ ॥ એ જતીઓ સતીઓશું, રાખો ઉજવળ ભાવ; એમ કહે ઋષિ જય મલજી, એહ તરવાનો દાવ. ॥ ૧૧૦ ॥ સંવત અઢાર ને, વર્ષ સાતો મન ધાર; શેહેર ઝાલોરમાંહી, એહ કહ્યો અધીકાર ॥ ૧૧૧ ॥

लघुं साधुवंदणा.

સાધુજીને વંદણા નિત્ય નિત્ય કીજે, પ્રહર ઉગમતે સૂરરે પ્રાણી; નીચ ગતિમાં તે નવી જાવે, પામે ઋદ્ધિ ભરપૂર રે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥ ૧ ॥ મ્હોટાં રે પાંચે મહાવ્રત પાળે, ટાળે રયણીના દોષરે પ્રાણી; સમિતિ ગુપ્તિ શુદ્ધ મને સેવે, પાળે પંઢેસણા પોષરે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥ ૨ ॥ નીચી નજરે મુનિ જોઇને ચાલે, છકાયના :પ્રતિપાળ રે પ્રાણી; ભ્રમર ભિક્ષા મુનિ સુજતી લેવે, દોષ બેંતાલીશ ટાળરે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥ ૩ ॥ ઋદ્ધિ સંપદા મુનિ કારમી જાણે, દીધી સંસારને પુંઠરે પ્રાણી; એવા પુરૂષની સેવારે કરતાં, આઠ કર્મ જાવે તૂટરે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥ ૪ ॥ એક એક મુ-નિવર રસના ત્યાગી, એક એક ગુણના ભં-

ડારરે પ્રાણી; એક એક મુનિવર વૈયાવચ્ચ
વૈરાગી, જેના ગુણુનો ન લાભે પારરે પ્રાણી
॥ સા૦ ॥ ૫ ॥ ગુણ સત્યાવીશ કરી મુનિ
દીપે, જીત્યા પરિસા બાવીશરે પ્રાણી; બાવન
અનાચિર્ણ દોષને ટાળે, તેને નમાવું મારૂં
શીશરે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥ ૬ ॥ જાઝ સરીખા
સંત મુનીશ્વર, ભવિ જીવ બેઠા માંયરે પ્રાણી;
પર ઉપકારી દામ ન માગે, દીયે તે મુક્તિ
પહોંચાયરે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥૭ ॥ જેને શરણે
જીવશાતા રે પામે, પામે લીલ વિલાસરે પ્રાણી;
જનમ જરા ને મરણને ટાળે, નાવે ગર્ભા-
વાસરે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥ ૮ ॥ એક વચન જો
સદ્ગુરૂ કેરૂં, પ્રગમે હૈયા માંયરે પ્રાણી; દુર-
ગતિમાં તે નવિ જાવે, એમ ભાખ્યું જિનરાય
રે પ્રાણી ॥ સા૦ ॥૯॥ પ્રભાતે ઉઠીને ઉત્તમ
પ્રાણી, સુણે સાધુજીનું વખાણરે પ્રાણી; વડા

પુન્યાઇ એ પુરૂષોની, પામે અમર વિમાનરે પ્રાણી ॥ સા० ॥ ૧૦ ॥ સંવત અઢારને વર્ષ ઓગણત્રીસે, ભુસી ગામ ચોમાસરે પ્રાણી; ઋષિ આસકર્ણજી એણીપેરે બોલે, હુંતો ઉત્તમ સાધુનો દાસરે પ્રાણી ॥ સા० ॥ ૧૧ ॥

जीवराशि. *

(પદમાવતિ રાણીની આલોચના.)

હવે રાણી પદમાવતિ, જીવરાશિ ખમાવે;

* એ ચંપા નગરીના ચેડારાજાની પુત્રી અને દધિવાહન રાજાની સ્ત્રી હતી. તેને ગર્ભાવસ્થામાં દોહદ ઉપજવાથી રાજાનો પોશાક પહેરી પતિ સાથે હાથી ઉપર બેસી નગરીમાં ફરતાં હાથી નાઠો, તેમાં રાજા વડશાખાએ વળગી રહ્યો અને હાથી રાણીને લેઇ કોઇ અટવીમાં ગયો ત્યાં પદમાવતિએ નીચે ઉતરી આ જીવરાશિ કહેલી છે.

જાણુપણું જગદોહિલું, એની વેળાએ આવે--
તે મુજ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૧
ભવ અનંતાએ કરી, અરિહંતની શાખ;
જે મેં જીવ વિરાધિયા, ચોરાશી લાખ. તે. ૨
સાત લાખ પૃથ્વી તણા, સાતે અપકાય;
સાત લાખ તેઉકાયના, સાતે વળી વાય--તે. ૩
દસલાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિ, ચૌદ સાધારણ;
બે-ત્રિ-ચોઇંદ્રી જીવના, બબ્બે લાખ વિચાર-તે.૪
દેવતા તિર્યંચ નારકી, ચચ્ચાર લાખ પ્રકાશી;
ચૌદ લાખ મનુષ્યના, એ લાખ ચોરાશી--તે. ૫
આ ભવ પરભવ સેવિયાં, જે પાપ અઢાર;
ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી પરિહરૂં, દુરગતી દાતાર-૬
હીંસા કીધી જીવની, બોલ્યા મૃખાવાદ;
દોષ અદત્તાદાનનો, મૈથુન ઉનમાદ.—તે. ૭
પરિગ્રહ મેળવ્યો કારમો, કીધો ક્રોધ વિશેષ;
માન,માયા, લોભ મેં કર્યા, વળી રાગ ને દ્વેષ-તે.૮

કલેશ કરી જીવ દુભવ્યા, દીધાં કુડાં કલંક;
નિંદા કીધી પારકી, રતિ અરતિ નિશંક-તે. ૯
ચાડી ખાધી ચોતરે, કીધો થાપણ મોસો;
કુગુરૂ,કુદેવ,કુધર્મનો,ભલો આણ્યો ભરોંસો-તે.૧૦
ખાટકીના ભવ મેં કીધા, કીધી જીવની ઘાત;
ચડીમારને ભવ ચરકલાં, માર્યાં દીનને રાત-તે.૧૧
માછીગર ભવ માંછલાં, ઝાલ્યાં જળવાસ;
ધીવર, ભીલ,કોળી ભવે,મૃગ પાડીયાપાસ-તે.૧૨
કાજી, મુલ્લાંને ભવે, પઢયા મંત્ર કઠોર;
જીવ અનેક ઝબ્બે કર્યા,કીધાં પાપ અઘોર-તે.૧૩
કોટવાળના ભવે મેં કિધા, આકરા કર--દંડ;
બંધીવાનને મરાવીયા, કોરડા-છડી--દંડ-તે. ૧૪
પરમાધામીના ભવે, દીધાં નારકીને દુઃખ;
છેદન-ભેદન--વેદના,તાડન અતિ તીખ-તે. ૧૫
કુંભારના ભવ મેં કીધા, કાચા નીંભા પકાવ્યા;
તેલી ભવે તલપીલિયા,પાપે પિંડ ભરાવ્યા-તે.૧૬

હાળી ભવે હળ ખેડીયાં, ફોડયાં પૃથ્વીનાં પેટ;
સૂડ-નિંદણુ કીધાં ઘણુાં,દીધા બળદ ચપેટ-તે.૧૭
માળીના ભવે રોપીયાં, નાનાં વિવિધ વૃક્ષ;
મૂળ પત્ર ફળ--પુલનાં,લાગ્યાં પાપ અલક્ષ.તે-૧૮
અધોવાઇયાના ભવે, ભર્યા અદકેરા ભાર;
પોઠી--ઉંટ કીડા પડયા,ન આણી દયાલગાર-તે.૧૯
છીંપાના ભવે છેતર્યા, કીધા રંગણુ પાસ;
અગ્નિ આરંભ કિધા ઘણુા,ધાતુર્વાદ અભ્યાસ તે.૨૦
સુરપણે રણુ ઝુઝતાં, માર્યા માણુસ વૃંદ;
માંસ-મદીરા--માંખણુભખ્યાં,ખાધાંમુળનેકંદ-તે.૨૧
ખાણુ ખણુાવી ધાતુની,અણુગળ પાણી ઉલેચ્યાં;
આરંભકીધા અતિ ઘણુા,પોતેપાપજ સિંચ્યાં.તે૨૨
ઇંગાલ કર્મ કીધાં વળી, ધર્મે દવજ દીધા;
સુસમ ખાધા વીતરાગના,કુડા કોષજ કીધા-તે.૨૩
બિલ્લી ભવે ઉંદર ગળ્યા, ગરોળી હત્યારી;
મુઢ મુરખ તણે ભવે, મેં જુ લીખ મારી-તે.૨૪

ભાડભુંજા તણે ભવે, એકેંદ્રિય જીવ;
જાર--ચણા--ઘઉં સેકિયાં, પાડંતાં રીવ—તે.૨૫
ખાંડણુ-પીસણુ-ગારીનો, આરંભ કીધો અનેક;
રાંધણુ-શીંધણુઅગ્નિનાં,પાપ લાગ્યાં વિશેક-તે.૨૬
વિકથા ચાર કીધી વળી, સેવ્યા પાંચ પ્રમાદ;
ઈષ્ટ વિયોગ પડાવિયા, રૂદન વિખવાદ--તે.૨૭
સાધુ ને શ્રાવક તણાં, વ્રત લેઇને ભાગ્યાં;
મુળ ને ઉત્તર તણાં, મુજ દુષણ લાગ્યાં--તે. ૨૮
સાપ--વીંછી- સિંહ--ચિતરા, સકરા ને સમળી;
હિંસક જીવતણે ભવે, હિંસા કીધી સબળી.તે૨૯
સુવાવડ દુષણ ઘણાં, કાચા ગર્ભ ગળાવ્યા;
*જીવાણી ઢાળ્યાં ઘણાં, શિયળવ્રત ભગાવ્યાં-તે.૩૦
ધોબીના ભવ જે કર્યા, જળના જીવ સુંવાળા;
ધુળે કરી જળ રોળિયાં, દાન દેતાં નિવાર્યા-તે.૩૧

* પાણી ગળતાં ગરણામાં રહેલું પોરા સહિત પાણી. (જીવ પાણી=સંખારાનું પાણી.)

લવારના ભવ જે કર્યા, ઘડયાં શસ્ત્ર અપાર;
કોસ કોદાળા ને પાવડા, ધિખધિખતી તરવાર-તે.૩૨
ગુજરના ભવ જે કર્યા, લીલા ભારા વઢાવ્યાં;
પાડીને બેલાં મેલિયાં, પાડે ઉઠી છે જવાળા-તે.૩૩
ઓડના ભવ જે કર્યા, કૂવા--વાવ ખોદાવ્યાં;
સરોવર ગળાવિયાં, વળી ટાંકાં બંધાવ્યાં--તે.૩૪
વાણિયાના ભવ જે કર્યા, કૂડા લેખ લખાવ્યા;
ઓછું આપી અધિકું લીધું, કૂડાં માપ રખાવ્યાં-તે.૩૫
હાથીના ભવ જે કર્યા, વેલડી વલુરિયાં;
પંખી માળા ચુંથિયા, પાપે પેટજ ભરિયાં-તે.૩૬
કેરી ને કોઠીંબડાં, વળી લીંબુજ મોર્યા;
રાઇ ચઢાવી શેલણે, પોતે પાપજ સિંચ્યાં-તે.૩૭
અણગળ આંધણ મેલિયાં, અણપૂંજ્યે ચૂલે;
અણસોયા કણ ઓરિયા, તેનાં પાપ કેમ ભૂલે? તે.૩૮
ભવ અનેક ભમતાં થકાં, કીધો કુટુંબ સંબંધ;
ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસરૂં, તેણેશું પ્રતિબંધ-તે.૩૯

ભવ અનેક ભમતાં થકાં, કીધો દેહ સંબંધ;
ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસરૂં,તેણેશું પ્રતિબંધ-તે.૪૦
ભવ અનેક ભમતાં થકાં, કીધો પરિગ્રહ સંબંધ;
ત્રિવિધે ત્રિવિધેકરી વોસરૂં,તેણેશું પ્રતિબંધ-તે.૪૧
ઈણી પેરે ઇહ ભવ પરભવે,કીધાં પાપ અખત્ર;
ત્રિવિધેત્રિવિધે કરીવોસરૂં, કરૂંજન્મ પવિત્ર તે.૪૨
હવે રાણી પદ્મ:વતી, કીધાં શરણાં ચાર;
સાગારી અણુસણ કર્યો, જાણુપણાનુસાર-તે. ૪૩
રાગ વેરાડી જે સુણે, એ ત્રીજી ઢાળ;
સમય સુંદર કહે પાપથી, છુટો તત્કાળ-તે.૪૪

अतिचार सिवायना मोटा दोष.

દોહરા

પર દેવો નહિ પૂજવા, સમકિત લીધું સાર;
બાધા લે નિજ દેવની, એમાં દોષ અપાર ! ૧

જીવહિંસા કરવી નહીં, વ્રત પ્હેલું શ્રીકાર,
જીવઇ તોડે જીવની, એમાં દોષ અપાર ! ૨
અસત્ય વચન ન બોલવું, વ્રત બીજું સ્વીકાર;
જૂઠ જણાવે શાનમાં, એમાં દોષ અપાર ! ૩
અદત્ત વસ્તુ કોઇની, કરે ન અંગીકાર;
ભુલથી આવ્યું ગોપવે, એમાં દોષ અપાર ! ૪
નિજ દારા સંતોષીને, પર દારા પરિહાર;
વધુ ઇચ્છા વરવા વધૂ, એમાં દોષ અપાર ! ૫
પરિગ્રહને સંકોચવા, નીમ કીધો નિરધારઃ
તણાય તૃષ્ણા નીરમાં, એમાં દોષ અપાર ! ૬
જીંદગી સુધી રોકવી, ક્રીયા આશ્રવદ્વાર;
હદ રાખે અતિ મોકળી, એમાં દોષ અપાર ! ૭
પંદર કર્મ્માદાણીના, ત્યાગ કીધા વેપાર;
ધીરે દ્રવ્ય કસાઇને, એમાં દોષ અપાર ! ૮
ડરી અનર્થા દોષથી, છાંડયા ચાર પ્રકાર;
પંચાતો પરની કરે, એમાં દોષ અપાર ! ૯

સમતા જળમાં ઝીલવા, કર્યું સમાયિક સાર;
કષાય કાદવમાં ખુંચે, એમાં દોષ અપાર ! ૧૦
સાધુ સમ દીન એકનું, દિસાવગાસિક સાર;
ઇચ્છા ઉત્તમ આ'રની, એમાં દોષ અપાર!૧૧
નિજ આતમને પોષવા, પોષધ કીધો સાર;
તન પોષે સુખે સુઇ, એમાં દોષ અપાર ! ૧૨
અન્નોદક વ્હોરાવિયાં, સાધુને ઘરિ પ્યાર;
ન્યુનાધિકપણું તેવડે, એમાં દોષ અપાર ! ૧૩
તજી ત્રયોદશ દોષ એ, વળિ બીજા અતિચાર;
'મોતી' મળવા મોક્ષપદ, સ્વીકારો વ્રત બાર.૧૪

दररोज धारवाना १४ नियम.

सचित्त दव्व विगय वाणी ।
तंबोल वथ्थ कुसुमेसु ॥

वाहन सयण विलेवण ।
बंभ दिसी न्हाण भत्तेसु ॥

(પૃથ્વી, અપ્, તેજઃ, વાયુ, વનસ્પતિ, ત્રસ, એ છકાયની રક્ષા: તથા અસિ, મસિ ને કૃષિ એ રીતે કુલ ૨૩ બાબતના નિયમ કરવા.)

સચિત્ત—માટી, પાણી, ફળ, કાષ્ટ, પત્ર, બીજ, તથા જે કાંઈ લીલી વસ્તુ છેદ્યાને બે ઘડી થઇ ન હોય તેનું વજન ધારવું.

દ્રવ્ય—સચિત્ત અને અચિત્ત વસ્તુ વાપરવી હોય તેની ગણત્રી કરવી.

વિગઇ—દુધ, દહીં, તેલ, ઘી, ગોળ તથા જે કઢાઈમાં તળાય એ છ વિગયની ગણત્રી કરવી. (વિગઇ--વિકૃતિ.)

વાણી—જોડા, મોજાં વગેરેનું પ્રમાણ કરવું.

તંબોળ—પાન, સોપારી, લવીંગ આદિનું પ્રમાણ કરવું

વથ્થ--વસ્ત્રનું પ્રમાણ કરવું.

કુસુમેસુ—પુલ, છીંકણી, અત્તર વગેરે સુંઘવાની ચીજનું પ્રમાણ કરવું.

વાહન--ચરતાં, ફરતાં કે તરતાં વાહનો જેવાં કે,ગાડી,આગબોટ વગેરેનું પ્રમાણ કરવું.

સયણ—બીછાનું, પાટલા, ખુરશી વિગેરેનો નિયમ.

વિલેવણ—સુખડ, ચંદન વગેરે વિલેપનનું પ્રમાણ.

બંભ—બ્રહ્મચર્યનો નિયમ.

દિસી--છ દિશાએ જવાના ગાઉનું પ્રમાણ.

ન્હાણ—બધે શરીરે નહાવાનો નિયમ.

ભત્તેસુ--જમવાની વસ્તુઓનું પ્રમાણ.

પૃથ્વીકાય--માટી, મીઠું, ખડી, ખારો વગેરેનું પ્રમાણ.

અપકાય—પાણીનું પ્રમાણ.

તેઉકાય—દીવા, ચુલા, સગડીઓ વગેરેનું પ્રમાણ.

વાઉકાય—પંખા, ધમણો, હીંચકા વગેરેનું પ્રમાણ.

વનસ્પતિકાય—શાક વગેરેનું પ્રમાણ.

અસિ--ધાર,અણી ને ધબાકો એટલે તરવાર, ભાલો કે તોપ અને બંદુક, છરી વગેરે અસ્ત્ર ને શસ્ત્રોનું પ્રમાણ.

મસિ—સ્યાહી, ખડીયા, કલમ, રંગવાનું પાણી વગેરેની ગણત્રી.

કૃષિ—ખેતી, ટાંકાં, ભોંયરાં, કુવા, તળાવ વગેરેનું પ્રમાણ.

માર્ગાનુસારીના ૩૫ બોલ.

૧ ન્યાયથી ધન મેળવવું. ૨ ઉત્તમ પુરૂષો-
ના આચરણને અનુસરવું. ૩ સરખા કુળ
તથા શીલવાળા સાથે વેવિશાળ કરવું.
૪ પાપથી બીતા રહેવું. ૫ પ્રસિદ્ધ દેશાચાર
પ્રમાણે વર્ત્તવું. ૬ કોઇને અવર્ણવાદ બોલવો
નહિ. ૭ અતિ પ્રગટ, અતિ ગુપ્ત, અને અ-
તિ દ્વારવાળા ઘરમાં રહેવું નહિ.૮ સદાચરણી
પુરૂષોની સોબત કરવી. ૯ માબાપની સેવા
કરવી. ૧૦ ઉપદ્રવવાળા સ્થાનનો ત્યાગ કરવો.
૧૧ નિંદિત કાર્ય કરવું નહિં. ૧૨ પોતાની
આવકના પ્રમાણમાં ખર્ચ કરવું. ૧૩ પેહ-
સના પ્રમાણમાં વેષ રાખવો. ૧૪ બુદ્ધિના
આઠગુણોને ખીલવવા. ૧૫ પ્રતિદિન ધર્મનું

શ્રવણ કરવું. ૧૬ પ્રથમનું ભોજન પચ્યા સિવાય જમવું નહિં. ૧૭ વખતસર જમવું. ૧૮ ધર્મ, અર્થ અને કામને બાધા ન થાય તેમ સેવવું. ૧૯ પ્રાહુણા તથા ગરીબોને અન્નપાન દેવું. ૨૦ ખોટો હઠ ન કરવો. ૨૧ ગુણી પુરૂષોનો પક્ષ કરવો. ૨૨ નિષેધેલા દેશમાં જવું નહિ. ૨૩ પોતાનું બલાબલ વિચારી કામ કરવું. ૨૪ જેનું પોષણ કરવું ઘટે તેનું કરવું. ૨૫ શુભ આચારવંત તથા બહુશ્રૂત પુરૂષની ઉપાસના કરવી. ૨૬ દીર્ઘદર્શી થવું. ૨૭ વિશેષજ્ઞ થવું. ૨૮ કૃતજ્ઞ થવું. ૨૯ લોકપ્રિય થવું. ૩૦ લજ્જાવંત થવું. ૩૧ દયાવંત થવું. ૩૨ સૌમ્યવૃત્તિ (શાંત સ્વભાવ) રાખવી. ૩૩ પરોપકાર કરવો. ૩૪ આઠમદને જીતવા. ૩૫ ઇંદ્રિઓને કબજે રાખવી.

સાધુજીને વહોરાવવા સંબંધી છન્નું દોષ.

વહોરાવનારથી લાગતા દોષો.

૧ સાધુ માટે રાંધીને આપે. ૨ સચિત્તનું અચિત્ત કરી આપે. ૩ સાધુ માટે કરેલા ખોરાકનો જરા પણ ભાગ ભળેલ હોય તેવું વહોરાવે. ૪ સાધુ વગર બીજાને ન આપે. ૫ સાધુ માટે જમણવાર આઘો પાછો કરે. ૬ ઘર તથા સાધુ માટે ભેળું રાંધી આપે. ૭ અજવાળું કરીને આપે. ૮ વેચાતું લેઇને આપે. ૯ ઉછીનું લેઇને આપે. ૧૦ બદલાવીને આપે. ૧૧ સાધુ રહે ત્યાં લાવીને આપે. ૧૨ ડાટો ખોલીને આપે. ૧૩ મેડીએથી નીચે લાવીને આપે. ૧૪ ભોંયરામાંથી લાવીને આપે. ૧૫ ઉચકાવીને આપે. ૧૬ સહીઆરી ચીજ બધા ભાગીદારની રજા વગર આપે. ૧૭ સાધુ માટે આંધણમાં અધિક રાંધી આપે.

વહોરનારથી લાગતા દોષો.

૧૮ બાળકને રમાડીને લે. ૧૯ સંદેશા કહીને લે. ૨૦ નિમિત્ત (ભવિષ્ય) ભાખીને લે. ૨૧ પોતાની જાતિ ઓળખાવીને લે. ૨૨ કરગરીને લે. ૨૩ વૈદું કરીને લે. ૨૪ દેનાર ઉપર ક્રોધ કરીને લે. ૨૫ અહંકાર કરીને લે. ૨૬ કપટ કરીને લે. ૨૭ લોભ કરીને લે. ૨૮ આહાર લીધા પહેલાં કે પછી આપનારનાં બહુ વખાણ કરે. ૨૯ વિદ્યા શીખવીને લે. ૩૦ મંત્ર શીખવીને લે. ૩૧ ચુરણ આપીને લે. ૩૨નક્ષત્રના જોગ તથા સામુદ્રીક શીખવીને લે.(*આ ૩૨ દોષો શ્રી નિસિથસૂત્રમાં કહ્યા છે) ૩૩ વહોરતાં શંકા ઉપજે છતાં લે. ૩૪ અયોગ્ય વાસણથી વસ્તુ વહોરે. ૩૫ સચિત્ત ઉપર મુકેલું છે તે લે. ૩૬ સચિત્તથી ઢાંકેલું છે તે લે. ૩૭ સચિત્ત વાસણથી કાઢેલું છે તે લે. ૩૮ સુરદાસનું દીધેલું લે. ૩૯ સચિત્ત અચિત્ત ભેગું હોય તે લે. ૪૦ શસ્ત્ર પ્રગમેલ નથી તે લે.૪૧ તરતનું લીંપણ કચરીને આપે તે લે.૪૨

ઢોળાતાં આપે તે લે(⁂ આ છેલ્લા૧૦ દોષ એષણાના છે.) ૪૩ આહારને વખાણે. ૪૪ આહારને વખોડે. ૪૫ સંયોગ મેળવી સ્વાદિષ્ટ થાય તેમ કરે. ૪૬ ભૂખના પ્રમાણથી વધારે જમે. ૪૭ ભૂખ વગેરે છ કારણ વિના આહાર કરે. (⁂ આ છેલ્લા પાંચ દોષ માંડલિયાના છે.) ૪૮ ચણીયારાં વાળાં કમાડ ઉઘાડીને કે અધુકડાં ઉઘાડીને આપે તે લે. ૪૯ ઢાંકણીમાં કાઢી મુકેલું આપે તે લે. ૫૦ બાકુળા ઉછાળવા કર્યા હોય તે ઉછાળ્યા પહેલાં લે. ૫૧ દેખાતું ન હોય તે લે. ૫૨ નઠારો આહાર મળ્યા પછી એ પરઠવી દેઇશું એમ ધારી સારો આહાર વહોરે. (⁂ આ છેલ્લા પાંચ દોષ આવશ્યક સૂત્રમાં કહ્યા છે.) ૫૩ દાનશાળાનું લે. ૫૪ મુએલા પાછળ નાખે તે લે. ૫૫ સાધુસંત સારૂ કર્યું હોય તે લે.૫૬ રાંક માટે કરેલું હોય તે લે. ૫૭ એકના એક ઘરનું રોજ રોજ લે. ૫૮ જગાની આજ્ઞા આપનારનું લે. ૫૯ વિષય વધારે તેવો ખોરાક લે. ૬૦ વિના કારણે ઉંચો ખોરાક

ઇચ્છા મુજબ માગીને લે. ૬૧ સચિત્તને સંઘટે છે તે લે. ૬૨ ખાવાનું થોડું ને નાખી દેવાનુ ઝાઝું તેવું લે. ૬૩ ચોર જુગારી વગેરે નિંદનીકનું લે. ૬૪ જેની મના કરી હોય તેના ઘેરથી લે. ૬૫ અપ્રતિતકારી (ગણિકા) નું લે. ૬૬ વહોરાવ્યા પછી દોષ લગાડે તેવાનું લે. ૬૭ દારૂવાળા વાસણથી વહોરાવેલું લે. (⁂ આ છેલ્લા પંદર દોષ દસવૈકાલિક સૂત્રમાં કહ્યાછે.) ૬૮ પોતાની નાત જાત કે સંપ્રદાયનું જ વહોરે. ૬૯ પરોણા માટે કરેલું તે પરોણા જમ્યા પહેલાં વહોરે. (⁂ આ છેલ્લા બે દોષો ઠાણુંગજી સૂત્રમાં છે) ૭૦ માંસવાળા વાસણથી વહોરે. ૭૧ નિત્ય પ્રત્યે માન બાંધીને લે. ૭૨ નાત જમતી હોય ત્યાંથી લે. ૭૩ ભિખારીની અંતરાય પડાવીને લે. ૭૪ વાયદો ઠરાવી આહાર વસ્ત્ર વહોરે. (⁂ આ છેલ્લા પાંચ દોષ આચારાંગ સૂત્રમાં કહ્યા છે.) ૭૫ સૂર્ય ઉગ્યા પહેલાં વહોરે. ૭૬ પહેલા પહોરનું વહોરેલું છેલ્લા પહોરમાં ખાય. ૭૭ બે ગાઉ ઉપરાંત લેઇ જઇને જમે.

૭૮નોતરીને તેડી જાય તેનું વહોરે.૭૯'અટવી ઉતર-નાર માટે છે તે લે.૮૦ દુકાળમાં રાંકાં માટે છે તે લે. ૮૧ વરસાદમાં રાંકાં માટે છે તે લે. ૮૨ રોગી માટે કરેલ છે તે રોગી જમ્યા પહેલાં લે (*આ છેલ્લા સાત દોષ ભગવતિજી સૂત્રમાં કહ્યા છે.) ૮૩ સાધુ માટે કુલેર કરી દે. ૮૪ દહીંકુર કરી દે. ૮૫ પાણી સિવાય બીજી કાંઇચીજ પોતાના હાથે લે. ૮૬ માંહીથી બહાર કાઢી દે તે લે. ૮૭ ચારણભાટ-ની પેઠે દેનારનાં વખાણ કરીને લે. (*આ છેલ્લા પાંચ દોષ પ્રશ્ન વ્યાકરણમાં છે.) ૮૮ બાળક માટે કરેલ હોય તે લે. ૮૯ ગર્ભવંતી માટે કરેલ હોય તે તેના જમ્યા પહેલાં લે. (*આ છેલ્લા બે દોષ દશા-શ્રુતસ્કંધમાં છે.) ૯૦ 'છેરે કોઈ દાતાર ?' એમ કહીને લે. ૯૧ અટવીમાં એકાદ દિવસ લાકડાં લેવા જનારના ભાથામાંથી લે. ૯૨ અન્યદર્શની કે વેષ-ધારી પાસેથી આહાર વસ્ત્ર લે. ૯૩ પાસથ્થા–સંયમ ગુણ વિના વેષ રાખી માગી ખાય તેનું લે. ૯૪

દુગંછનિકનું લે. ૯૫ ગૃહસ્થ સાથે આવી, ઓળખાવીને અપાવે એવી રીતે લે (**આ છેલ્લા ૭ દોષ નિસિથસૂત્રમાં છે) ૯૬ રોગાદિક કારણ વિના ઘણી વાર આહાર રાખી મુકે (**આ એક દોષ વેદકલ્પ સૂત્રમાં છે).

જૈનસમાચાર ઑફિસ તરફથી બહાર પડેલાં ગુજરાતી લીપીનાં પુસ્તકો.

0—3—0 કલ્યાણમંદિર સ્તોત્ર અર્થ ટીકા સાથે.
0—૪—0 સ્વરશાસ્ત્ર.
0—૬—0 સંસારમાં સુખ.ક્યાં છે ભાગ ૧–૨ ભેગા)
0—૬—0 સતી દમયંતી (નૉવેલ છબી સાથે).
0—૨—0 બાર વ્રત.
0—૮—0 સદુપદેશમાળા ભાગ ૧ લો.
0—૬—0 ખરા સુખની કુંચીઓ.
0—૮—0 નગીરાજ (આધ્યાત્મિક નૉવેલ).
0—૬—0 સદ્ગુણપ્રાપ્તિનો ઉપાય.
0—૮—0 ધર્મતત્વસંગ્રહ (જુજ.નકલો રહી છે).
0—૪—0 દીવ્યયાત્રા (નૉવેલ).
0—૪—0 હિતશિક્ષા.
0—૫—0 પ્રાણી હિંસા અને પ્રાણીખોરાક નિષેધક.
0—૭—0 ,, ,, પાકું પુંઠું.
0—૪—0 સુદર્શન (નૉવેલ) ભાગ ૧ લો.
0—0—૬ સામાયક–આનુપુર્વી તથા છંદસંગ્રહ.